

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права і процесу

Деревенчук Василь Васильович

Інститут кримінального проступку: досвід іноземних держав та перспективи розвитку в Україні/ Institute of Criminal Offense: the Experience of Foreign Countries and Prospects of Development in Ukraine

Спеціальність 8.03040101 – Правознавство
Магістерська програма – Правознавство

Магістерська робота

Виконав студент групи
ПРМ-21
В. В. Деревенчук

Науковий керівник:
к.ю.н., доцент О. М. Яремко

Магістерську роботу допущено
до захисту
« ____ » _____ 2017 року

Завідувач кафедри
_____ **Н.З.Рогатинська**

ТЕРНОПІЛЬ - 2017

РЕЗЮМЕ

Магістерська робота містить 116 сторінок, список використаних джерел 68 найменувань.

Метою магістерської роботи є: вивчення досвіду іноземних держав та перспективи розвитку в Україні інституту кримінального проступку.

Об'єктом дослідження є: інститут кримінального проступку.

Предметом дослідження є: досвід іноземних держав та перспективи розвитку в Україні інституту кримінального проступку.

Одержані висновки та їх новизна: Кримінальний проступок – це протиправне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на охоронювані законом та підзаконними актами суспільні відносини, що відрізняється невеликою суспільною небезпекою, і за яке передбачене максимальне покарання у вигляді позбавлення волі строком до двох років.

Ключові слова: кримінальний проступок, кримінально-правова охорона, досудове розслідування, адміністративний проступок.

RESUME

Master's thesis contains 116 pages, the list of sources used 68 names.

The purpose of the master's work: scientific study and reflection in the interests of the criminal law of the judiciary as an independent object of criminal protection and development of conceptual frameworks criminal protection of interests of the judiciary.

The object of the study are: public relations, arising on the realization and protection of the interests of the judiciary at all stages of the proceedings and the enforcement of judgments, as well as in relation to the commission of attacks on them (interests).

The subject of the study are: the interests of the judiciary in Ukraine as an object of criminal law protection.

The resulting conclusions and their novelty: Interests judicial power - it needs the state in compliance with the legal bases, which are divided according to

the aspect of legal regulation: a) attribute (reflecting the essential and organizational basis for the implementation of the judiciary); b) functional (procedural law reflect compliance and enforcement actions, procedures and functions); c) subjective (reflecting the safety of persons exercising judicial power or contribute to it, and the smooth implementation of the possibility enshrined in law the rights and duties).

Key words: the interests of the judiciary, criminal protection, the subject of crime, the principles of justice, qualification of crimes.

АНОТАЦІЯ

Деревенчук В. В. Інститут кримінального проступку: досвід іноземних держав та перспективи розвитку в Україні – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю 8.03040101 – Правознавство – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2017.

У магістерській роботі досліджено країни континентальної правової системи та інститут кримінального проступку. Здійснено аналіз інституту кримінального проступку в країнах англо-американської правової системи та країнах традиційної правової сім'ї. Розкрито історико-правовий аспект інституту кримінального проступку в законодавстві України. Досліджено запровадження інституту кримінального проступку в сучасне законодавство України. Розкрито доктрину кримінального проступку в сучасній юридичній науці України. З'ясовано перспективи розвитку інституту кримінального проступку в Україні.

ANNOTATION

Derevenchuk V. V. Institute of criminal offense: the experience of foreign countries and prospects of development in Ukraine - Manuscript.

Research on education and qualification level «Master» in the specialty 8.03040101 - Law - Ternopil National Economic University, Ternopil, 2017.

In the master's work the continental legal system and criminal misconduct. The analysis institute a criminal offense in the Anglo-American legal system countries and traditional legal family. Reveals the historical and legal aspect of the institution of criminal offense in the legislation of Ukraine. Studied the introduction of a criminal offense in the current legislation of Ukraine. Exposed the doctrine of criminal misconduct in modern jurisprudence Ukraine. Perspectives of development of the institution of criminal offense in Ukraine.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ.....	10
1.1. Країни континентальної правової системи та інститут кримінального проступку.....	10
1.2. Інститут кримінального проступку в країнах англо-американської правової системи та країнах традиційної правової сім'ї.....	27
Висновки до Розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. ГЕНЕЗА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В УКРАЇНІ.....	35
2.1. Інститут кримінального проступку в законодавстві України: історико-правовий аспект.....	35
2.2. Запровадження інституту кримінального проступку в сучасне законодавство України.....	44
Висновки до Розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В УКРАЇНІ.....	55
3.1. Доктрина кримінального проступку в сучасній юридичній науці України.....	55
3.2. Перспективи розвитку інституту кримінального проступку в Україні... ..	60
Висновки до Розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап становлення України як незалежної, демократичної, соціальної, правової держави та суб'єкта міжнародних відносин визначає одним із пріоритетних напрямів її розвитку удосконалення кримінального законодавства.

Протягом останнього десятиліття українські правники все активніше провадять діяльність щодо теоретичного обґрунтування ідеї введення в законодавство України інституту кримінальних проступків як одного із видів кримінальних правопорушень. Нормативним закріпленням даних міркувань стало прийняття Концепції реформування кримінальної юстиції в Україні 2008 р. (далі - Концепції), яка стала базисом для розробки відповідних проектів Законів України щодо внесення змін до чинного Кримінального кодексу України (далі – КК України), та, безпосередньо, новоприйнятий Кримінальний процесуальний кодекс 2012 р. (далі – КПК України), котрий виділяє як види кримінальних правопорушень злочини та кримінальні проступки.

В науковій літературі ідея виокремлення кримінального проступку досліджувалася такими вченими, як: В. К. Гришук, П. С. Дагель, В. Є. Емінов, О. І. Коробеев, І. Б. Медицький, А. А. Митрофанов, В. О. Навроцький, М. І. Хавронюк, П. Л. Фріс та багатьма ін.

Науковці широко розвинули дискусію щодо з'ясування необхідності запровадження кримінального проступку, вирішення проблеми співвідношення кримінального проступку, злочину і адміністративного делікту, критерії їх поділу, тому і дотепер не можуть узгодити свої погляди.

Особливий інтерес при вирішенні вищезазначених питань становить тлумачення ідеї, відповідно до якої до складу інституту кримінальних проступків входитимуть декриміналізовані склади окремих злочинів, передбачених нормами Особливої частини чинного КК України та криміналізовані адміністративні делікти, передбачені нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП). Таким чином,

постає необхідність у комплексній ґрунтовній науковій праці із інституту кримінального проступку.

Об'єктом дослідження є інститут кримінального проступку.

Предметом дослідження є досвід іноземних держав та перспективи розвитку в Україні інституту кримінального проступку.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерського дослідження є вивчення досвіду іноземних держав та перспективи розвитку в Україні інституту кримінального проступку. Для досягнення зазначеної мети були визначені та вирішені наступні *завдання*:

1) досліджено країни континентальної правової системи та інститут кримінального проступку;

2) здійснено аналіз інституту кримінального проступку в країнах англо-американської правової системи та країнах традиційної правової сім'ї;

3) розкрито історико-правовий аспект інституту кримінального проступку в законодавстві України;

4) досліджено запровадження інституту кримінального проступку в сучасне законодавство України;

5) розкрито доктрину кримінального проступку в сучасній юридичній науці України;

6) з'ясовано перспективи розвитку інституту кримінального проступку в Україні.

Теоретичну основу магістерської роботи становлять наукові праці В. К. Гришука, Л. К. Кравця, О. І. Коробеева, С. Ф. Константинова, А. А. Митрофанова, Н. М. Мирошніченко, М. І. Хавронюка і багатьох ін.

Методи дослідження. Наукове дослідження побудовано на застосуванні загального системно - структурного методу, основні елементи якого забезпечили високий ефект побудови моделей розв'язання поставлених завдань. В основу системи методології наукового аналізу інтересів судової влади в Україні як об'єкта кримінально-правової охорони покладено наступні методи:

1) діалектичний метод – дав змогу визначити загальні засади розвитку інституту кримінального проступку;

2) системний метод – дозволив здійснити повне та об'єктивне дослідження інституту кримінального проступку у взаємодії з іншими правовими інститутами;

3) логічні методи і прийоми – дедукція, індукція, аналогія, аналіз, синтез простежуються упродовж написання роботи.

Нормативним підґрунтям магістерської роботи є норми міжнародно-правових актів, зарубіжного законодавства, Конституції України, Кримінального кодексу України та інших нормативно-правових актів, що містять положення про інститут кримінального проступку.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена вибором теми та метою виконання окреслених науково-теоретичних завдань.

Наукова новизна відображена в положеннях, винесених на захист:

вперше:

- здійснено комплексне дослідження досвіду іноземних держав і перспектив розвитку в Україні інституту кримінального проступку;

удосконалено:

- положення вітчизняної правової доктрини інституту кримінального проступку;

набули подальшого розвитку:

- положення про декриміналізацію складів окремих злочинів, передбачених нормами Особливої частини чинного КК України та криміналізацію адміністративних деліктів, що утворюватимуть систему кримінальних проступків;

- рекомендації з законодавчої регламентації інституту кримінального проступку в Україні.

Практичне значення одержаних результатів. Набуті в результаті дослідження, положення, висновки та рекомендації можуть бути використані для подальшого розроблення та вдосконалення доктрини інституту

кримінального проступку, та її впровадження у вітчизняне законодавство. Висновки та пропозиції, сформульовані в магістерській роботі, можуть також бути застосовані: для оптимізації практичної діяльності судових і правоохоронних органів; розроблення та внесення пропозицій щодо змін до чинного законодавства України. Окремі результати магістерського дослідження можуть використовуватися в навчальному процесі під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право (Загальна частина)», «Кримінальне право (Особлива частина)», «Проблеми кваліфікації злочинів», «Адміністративне право».

Структура магістерської роботи відповідає об'єкту, меті та завданням дослідження. Магістерське дослідження складається зі вступу, трьох розділів, що включають шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи викладено на 116 сторінках друкованого тексту, з них основний текст займає 80 сторінок. Список використаних джерел (кількістю 68 найменувань: 24 - нормативно-правові акти та 44 - література) займає 10 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

1.1. Країни континентальної правової системи та інститут кримінального проступку

Позиціонуючи себе як рівноправного партнера в міждержавних відносинах, Україна не може не вирішувати проблем гармонізації національного законодавства. Процеси глобалізації поставили кожна націю перед вибором - залишатися статично незмінними у своїй правовій позиції, що не еволюціонувати, або зробити вибір на користь пізнання і максимально можливого запозичення досягнень інших правових систем. Звернення до досвіду зарубіжної законотворчості дає нам можливість порівняння. Адже, як зазначав Рене Давид, світ став єдиним.

Ми не можемо відгородитися від людей, які живуть в інших державах, інших частинах земної кулі. Необхідна міжнародна взаємодія або хоча б просте співіснування вимагає, щоб ми відкрили наші вікна і подивилися на закордонне право [25, с. 130]. Безумовно, розвиток вітчизняного кримінального законодавства має відбуватися і під впливом зовнішньополітичних орієнтирів формування української державності, і в цьому напрямку зроблено вже чимало вагомих кроків.

Одним з них стало затвердження Указом Президента України Концепції реформування кримінальної юстиції України (№ 311/2008 від 08.04.2008 р.) [20]. Дискусія, яка розгорнулася щодо реформування кримінального законодавства, передбачає необхідність усвідомлення змісту нового (в правовому сенсі) для національного законодавства інституту - інституту кримінального проступку. В історичному ж контексті його новизна

дуже відносна, адже градація кримінально караних діянь на злочини та кримінальні проступки була відома за Укладення про покарання кримінальні та виправні 1845, 1885 і 1903 р.р.; Кримінальним кодексом Австрійської імперії 1852 р., що мав силу на території Галичини [30, с. 582].

Відразу слід зауважити, що серед криміналістів ідея впровадження такої новели не отримала абсолютної підтримки, з аргументами як «за», так і «проти» продовжують виступати представники різних наукових шкіл, залишаючи цю тему відкритою для дискусії. Тому вивчення досвіду становлення та розвитку інституту кримінального проступку в законотворчості європейських держав сприяти розумінню його змісту та соціального призначення, переконані, поліпшить формування одностайної позиції вчених в даному питанні. Проведене дослідження стало основою формулювання наступних висновків.

По-перше, запровадження інституту кримінального проступку в законодавство західноєвропейських держав відбулося (в більшості випадків) у другій половині ХХ ст., під впливом ідеї «нового соціального захисту» в кримінальній політиці, реформ, спрямованих на мінімізацію державного втручання в життя і поведінку людини. Так, в Італії в 1981 р. кримінальну відповідальність за всі передбачені КК злочинні діяння, що караються штрафом, було замінено на адміністративну (Закон № 689).

При підготовці КК Португалії 1982 р. було декриміналізовано малозначні злочини та за них була встановлена, як правило, адміністративна відповідальність. Що стосується постсоціалістичних держав, то їх правова доктрина значною мірою перебувала під впливом радянського права, яке, відрізняючись підвищеним ступенем кримінальної репресії і пріоритетом захисту виключно державних інтересів, не приділяла належної уваги гуманізації кримінальної відповідальності. Перші явні відступи від радянських канонів на користь європейської кримінально-правової традиції відбулися в 70-80 р.р. ХХ ст. в кримінальному законодавстві Угорщини,

Чехії, Румунії. На сучасному етапі інститут кримінального проступку відомий більше десяти державам Європи.

По-друге, конструктивно даний інститут отримав можливість закріплення як за рахунок включення в Загальну і / або Особливу частини національних кримінальних кодексів, так і шляхом видання окремого законодавчого акту або кодексу (польський кодекс «Про правопорушення» 1971 р., угорські кримінальні уложення «Про злочини і проступки» 1878 р., чеський закон «Про кримінальні проступки» 1969 р.).

По-третє, кримінальні проступки (провини) виступають складовою триланки - злочини, проступки і порушення (Франція, Бельгія, Швейцарія) і дволанки - злочини і проступки (ФРН, Нідерланди, Польща, Угорщина, Норвегія та ін.) системи поділу кримінальних правопорушень. Критеріями такої класифікації переважно є санкція кримінально-правової норми і форма вини. Проступками визнаються: «протиправні дії, за які передбачене як мінімальне покарання позбавлення волі на більш короткий термін (понад 1 року) або грошовий штраф» (§ 12, (2) КК ФРН), «злочинне діяння, що карається в'язницею як найбільш важке» (ст. 9 КК Швейцарії), «заборонена дія, за яку передбачено штраф понад 30 добових ставок, покарання обмеженням волі або покарання обмеженням волі на строк більше одного місяця» (ст. 7 § 3 КК Польщі) [37, с. 587].

Для проступків за КК Франції характерним є вчинення з необережності, недбалості або порушення будь-якого боргу по дотриманню передбачливості або безпеки, покладеної на особу законом або регламентом, крім випадків, коли виконавець діяв з «нормальною дбалистю» [37, с. 588].

По-четверте, з існуванням згаданого інституту кримінальне законодавство пов'язує ряд правових наслідків. КК Франції щодо осіб, винних у скоєнні проступків, дає можливість вибрати шість видів «виправних» покарань, на відміну від злочинів, за які передбачено альтернативне «кримінальне ув'язнення» або «кримінальне запроторення» (ст. 131-1). Залежно від категорії діяння визначаються терміни давності і

підсудність кримінальних справ, тривалість соціально-судового нагляду; вирішується питання про реабілітацію, проведення попереднього розслідування (воно є факультативним для проступків); нарешті вся система правоохоронних органів Франції та предметна система юрисдикційних органів.

За кримінальним законом ФРН замах на проступок карається тільки в разі, якщо це прямо передбачено законом, на відміну від злочину, замах на який карається завжди (§ 23 (2)), при засудженні до покарання у вигляді позбавлення волі не більше ніж на один рік, суд може прийняти рішення про умовне його відстрочення (§ 56 (1)), при призначенні грошового штрафу суд, поряд з визнанням вини, може попередити людину, визначивши покарання і відклавши засудження до нього (§ 59 (1) [50, с. 630].

За КК Нідерландів у разі вчинення злочину до його опису включено поняття *dolus* або *culpa*, щоб виконати вимогу *mens rea*. у разі проступків ця частина делікту, як правило, відсутня. Поряд з цим стосовно злочинів передбачається винесення та інших, більш суворих покарань, ніж до проступків [50, с. 630].

Польський законодавець застосовує до осіб, які вчинили проступок і не досягли віку 18 років, замість покарання виховні або виправні заходи, лікування, якщо обставини справи, а також рівень розвитку неповнолітнього, його особисті характеристики і умови життя викликають таку необхідність (ст. 10 § 4) [50, с. 631].

Класифікація кримінальних діянь на злочини і покарання за КК Норвегії ще й визначає підсудність справ, що розглядаються.

Зрозуміло, що в рамках однієї статті немає можливості провести дослідження численних аспектів регламентації в правотворчості і правозастосовчій діяльності інституту кримінального проступку, комплексне вивчення цього питання має тривати. Чи стане Україна наступною державою СНД (після Латвії, Литви та Естонії), яка таким чином продемонструє «європейськість» свого законодавства? Покаже час. Поки точно можна

стверджувати, що в суспільстві зі сформованими громадянськими інститутами кримінально-правові засоби об'єктивно не потребують широкого застосування, вони повинні виконувати функцію надзвичайного, крайнього засобу впливу на суспільні відносини.

Прагнення України підтвердити свій статус правової держави вимагає реформування кримінального законодавства, щоб воно перестало бути інструментом досягнення цілей окремих політичних груп або індивідів, маючи досить обмежене застосування у вирішенні конфліктів між особою і суспільством.

До КК Республіки Казахстан (далі – КК РК), який діє з 1 січня 2015 року, впроваджено поняття «кримінальне правопорушення», яке в залежності від ступеня суспільної небезпеки і караності поділяється на злочини та кримінальні проступки (ст. 10 КК РК).

Злочином визнається вчинене винне суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), заборонене цим Кодексом під загрозою покарання у вигляді штрафу, виправних робіт, обмеження волі, позбавлення волі або смертної кари.

Кримінальним проступком визнається вчинене винне діяння (дія або бездіяльність), що не представляє великої суспільної небезпеки, завдало незначної шкоди або створило загрозу заподіяння шкоди особі, організації, суспільству або державі, за вчинення якого передбачено покарання у вигляді штрафу, виправних робіт, залучення до громадських робіт, арешту.

Чи не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого Особливою частиною Кодексу, але через малозначність не становить суспільної небезпеки.

Усього в Кодексі передбачено 171 кримінальний проступок, з них 58 складів переведені з Кодексу про адміністративні правопорушення, 9 нових і 104 банків, що діяли складів злочинів невеликої тяжкості.

До розряду кримінальних переведені такі правопорушення:

- побої;
- заподіяння легкої шкоди здоров'ю;
- зараження венеричною хворобою;
- злісне ухилення від утримання непрацездатного чоловіка (дружини);
- дрібне розкрадання чужого майна;
- непокору законній вимозі особи, що бере участь в забезпеченні громадського порядку;
- наруга над пам'ятниками історії і культури або природним об'єктом, псування об'єктів благоустрою та ін.

Процес криміналізації та декриміналізації в Казахстані відбувається перманентно, залежно від того як розвиваються соціально-економічні відносини.

Віднесення знову криміналізованих діянь до тій чи іншій мірі тяжкості здійснюється на розсуд законодавця, причому найчастіше санкції в подальшому переглядаються як в сторону пом'якшення, так і в бік посилювання. Безумовно, в цьому питанні відсутні будь-які загальні принципи розмежування діянь за ступенем суспільної небезпечності. І в законодавчій практиці, як правило, діє принцип аналогії.

Ефективність інституту кримінального проступку підтверджується правозастосовчою практикою.

Так, за 9 місяців 2015 року органами кримінального переслідування Алакольського району всього зареєстровано 147 кримінальних проступків, з яких 40 направлено до суду, 95 припинені, в тому числі 62 - за не реабілітуючими підставами, інші перебувають у провадженні.

З направлених до суду справ про кримінальні проступки, за 9 винні особи засуджені до штрафу в загальній сумі 473 000 тенге, а решта припинені за не реабілітуючих підстав.

Основна маса зареєстрованих кримінальних проступків відносяться до дрібного розкрадання (ст.187 КК РК - 86) і порушень правил дорожнього руху або експлуатації транспортних засобів особами, які керують

транспортними засобами, що спричинило через необережність заподіяння середньої тяжкості шкоди здоров'ю (ст. 345 ч. 1 КК - 24) [53, с. 155].

Це обумовлено, перш за все, зростанням кількості скоєних дорожньо-транспортних пригод і визначенням законодавцем розміру вартості майна для громадян, які підпадають під дрібне розкрадання (не більше 2-х МРП).

Так, вироком Алакольського районного суду №1 від 4 червня 2015 року гр. Т.Р.Т. засуджений за ст. 346 ч. 1 КК РК (керування транспортним засобом особою, що позбавлена права керування транспортними засобами, або що перебувала в стані алкогольного, наркотичного та (або) токсичного сп'яніння, а так само надання керування транспортним засобом такій особі або допуск до керування транспортним засобом такою особою) до штрафу в розмірі 25 місячних розрахункових показників в сумі 49 550 тенге, з позбавленням права керування транспортними засобами на 3 роки [53, с. 155].

Вважаємо, що віднесення окремих складів адміністративних правопорушень до кримінальних проступків не може розглядатися як порушення принципу гуманізації.

Чинним КК передбачена система покарань з акцентом на більш широке застосування заходів, альтернативних позбавленню волі. Так, сфера застосування штрафу розширена практично на всі злочини невеликої та середньої тяжкості, що непов'язані з заподіянням смерті людині. Штраф введений в якості альтернативи додатково в 162 санкціях, в тому числі за корупційними злочинами.

Наприклад, вироком Алакольського районного суду №1 від 28 серпня 2015 року гр. Ш.Ж.С. визнаний винним у скоєнні злочину, передбаченого ст. 366 ч. 3 п. 4 КК РК (одержання хабара, неодноразово) і йому призначено покарання у вигляді штрафу в розмірі семидесятикратній сумі хабара, тобто 2 030 000 (два мільйони тридцять тисяч) тенге, з конфіскацією майна, з довічним позбавленням права займати посади або займатися діяльністю пов'язаною з державною службою [53, с. 155].

Розширення сфери застосування штрафу та обмеження свободи, введення в санкції статей альтернатив позбавленню волі, реформування інституту рецидиву, розширення підстав примирення сторін, введення нових видів звільнення від кримінальної відповідальності (поручительство і процесуальну угоду), заборона на призначення позбавлення волі за економічні злочини при відшкодуванні шкоди, декриміналізація трьох злочинів, в тому числі двох з економічних злочинів, переведення ста чотирьох злочинів невеликої тяжкості в кримінальні проступки - все це є свідченням принципу гуманізації.

Більш того, законодавцем передбачено, що вступ у законну силу обвинувального вироку за кримінальний проступок не тягне визнання засудженого особою, яка має судимість.

Введення інституту кримінальних проступків дає позитивні результати в роботі правоохоронних органів і суддів.

Передбачена законодавцем спрощена процедура досудового розслідування у кримінальних проступках спростила роботу співробітників правоохоронних органів, що дозволить направити більше ресурсів на розслідування більш тяжких злочинів.

При розгляді судом справ про кримінальні проступки участь прокурора є обов'язковою.

За кримінальний проступок позбавлення волі не передбачено. Максимальний штраф за вчинення кримінального проступку становить 500 місячних розрахункових показників. Максимальне покарання за кримінальний проступок, яке передбачено в КР, - арешт, встановлений до 6 місяців, який введено з 1 січня 2017 року.

В Особливій частині Кодексу такий термін передбачено тільки в 43 складах. За 30 проступків встановлений термін арешту до 2-х місяців, по 32 - до 3-х, по 63 - до 4-х місяців [53, с. 156].

Слід зазначити, що ухилення від штрафу або виправних робіт тягне заміну покарання на позбавлення волі, в зв'язку з чим, слід очікувати зростання їх реального виконання.

У зв'язку з цим, в процесі застосування КК створюються умови для реального виконання штрафних санкцій та примусової праці на благо суспільства замість повної ізоляції засуджених. Такий підхід, поряд з іншими положеннями нового КК України, вирішує завдання зниження «тюремного населення». Новий КК України покликаний зіграти певну роль в ефективності боротьби зі злочинністю в нашій країні.

В українському суспільстві на даний час ведеться активна робота над концепцією нового кримінального законодавства. Численні зміни і доповнення, котрих зазнає КК України, підводять нас до думки про доцільність повного перестроювання основ вітчизняної кримінальної політики.

Необхідно відзначити, що КК України 2001 р. змінив ціннісні пріоритети від інтересів держави до інтересів особистості. До його переваг можна віднести повну деідеологізацію. У ньому реалізований принцип гуманізму, діє економія заходів державного примусу. Найпомітнішим проривом стала система принципово нових заохочувальних норм.

Разом з тим, вітчизняна наука кримінального права на даний час досить суттєво різниться від минулої концепції, як методологічно, так і структурно.

Хотілося б висловити кілька міркувань щодо шляхів подальшого реформування кримінального законодавства України в контексті законодавства та досвіду іноземних держав.

Сьогодні в українському суспільстві досить принциповим стало питання про запровадження нової категорії - «кримінального проступку».

Модель кримінального закону, в якому кримінально карані діяння поділяються на кримінальні злочини (felonies) і проступки (misdemeanors), характерна для країн системи загального права і деяких, що здійснили її рецепцію, країн системи континентального права.

Формальним критерієм розмежування злочинів і проступків є термін покарання у вигляді позбавлення волі. Злочином визнається діяння, яке тягне за собою покарання у вигляді смертної кари, довічного позбавлення волі або позбавлення волі на строк не менше або більше одного року. Окремі діяння визнаються злочином, незалежно від виду і строку покарання, якщо вони називаються такими у законодавчому акті. Всі діяння, що караються нижче розглянутого межі, називаються проступками.

Як відомо, в кримінальному законодавстві пострадянської традиції відсутній поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки, але самі злочини діляться, як правило, на чотири основні категорії. Прикладом може слугувати Кримінальний кодекс Молдови, який виділяє навіть п'ять категорій злочинів:

- 1) незначні;
- 2) середньої тяжкості;
- 3) тяжкі;
- 4) особливо тяжкі;
- 5) надзвичайно тяжкі.

В інших європейських країнах використовується інший підхід, при якому, окрім злочинів, виділяють також кримінальні проступки (Австрія, Нідерланди, Іспанія, Італія, Румунія, Латвія, Литві, Естонія, Італія, Польща, Німеччина та ін.) [66, с. 186].

Зазвичай, формальним критерієм для поділу злочинів на певні категорії, а також проступків, є вид та міра покарання.

Класифікація злочинних діянь в кримінальному законодавстві країн Європейського Союзу проводиться за різними критеріями, серед яких можна виділити тяжкість діяння. Так, в Австрії згідно з цієї класифікації злочинні діяння можна поділити на злочини та проступки. До категорії злочинів віднесені ті умисні діяння, які караються довічним позбавленням волі, або позбавлення волі на строк більше ніж три роки. Всі ж інші злочинні діяння, включаючи ті, які здійснюються з необережності, є проступками.

Ст. 13 Кримінального кодексу Іспанії передбачає триступневий поділ злочинних діянь на тяжкі злочини, менш тяжкі злочини та проступки. Тяжкими злочинами визнаються ті правопорушення, за які законом передбачена сувора міра покарання. Менш тяжкими визнаються злочинами визнаються правопорушення, за які законом передбачене менш тяжке покарання. Проступками визнаються правопорушення, за які законом передбачена легка міра покарання.

Швейцарія оперує лише поняттями злочин та проступок, виділяючи, таким чином, двоскладову класифікацію злочинних діянь. Під злочинном в Кримінальному кодексі Швейцарії розуміється злочинне діяння, за яке особа зазнає покарання у вигляді позбавлення волі, а під проступком – злочинне діяння, за яке особа зазнає покарання у вигляді позбавлення волі як найбільш тяжчого виду покарання. Із сказаного можна зробити висновок, що законодавець керувався формальною ознакою – вид покарання, який відповідно призначається залежно від скоєного злочину, що проступку.

Також Кримінальний кодекс Німеччини виділяє злочини та проступки. Злочином вважається протиправне діяння, за яке передбачено в якості мінімального покарання позбавлення волі на строк не менше одного року і більш суворе покарання. Відповідно, кримінальний проступок – це протиправне діяння, за яке передбачено в якості мінімального покарання позбавлення волі на менш короткий строк, чи штраф.

Отже, в Німеччині класифікація кримінально – значимих діянь залежить від мінімального покарання. Поняття і класифікація. Кримінальний Кодекс ФРН виділяє два види злочинних діяння (Straftat) - злочини і проступки. При цьому в основу такого поділу вкладений чисто формальна ознака - мінімальний розмір покарання.

Згідно із законодавством Німеччини злочином є злочинне діяння, мінімальним покаранням за яке служить тюремне ув'язнення від одного року і вище, в той час як проступок розцінюється, як кримінально-правове

відношення, за вчинення якого людини очікує менше одного року тюремного ув'язнення або грошовий штраф. За такої класифікації злочинних діянь Кримінальним Кодексом не береться до уваги обтяжуючі і пом'якшувальні обставини, передбачені Загальною Частиною КК для більш тяжких і менш тяжких випадків.

У Кримінальному Кодексі ФРН злочинне діяння характеризується як протиправна, винна, відповідне ознаками складу діяння і знаходиться під загрозою покарання діяння. Злочинне діяння повинно бути наслідком або усвідомленої дії або бездіяльності винного в злочині особи. Усвідомленість є одним з основних умов визнання дії злочинним. Несвідомі дії не розцінюються як діяння в кримінально-правовому сенсі цього слова. Бездіяльність же може бути як усвідомленим, так і неусвідомленим. Для визнання бездіяльності злочинним необхідна наявність двох умов:

- а) якщо особа мала можливість діяти;
- б) особа усвідомлювала свою можливість діяти;
- в) якщо особа, в силу приписів закону, було зобов'язане діяти [62, с. 170].

Однією з ознак злочину за Кримінальним Кодексом ФРН є його протиправність. За старим КК під протиправністю малася на увазі лише кримінальна протиправність (протиріччя розпорядженням КК). Нині ж цей термін став вживатися в більш широкому сенсі і означає протиріччя правопорядку в цілому.

Ознака «відповідність складу закону» розуміється як виконання конкретним діянням законодавчо визначених ознак складу закону, тобто визначених у відповідній нормі. Складам кримінального закону приділяється увага в Особливій частини Кодексу. Німецьке право відрізняється тим, що згідно з його розпорядженням вина особи, свідомо вчинила протиправну дію, не визнається елементом складу закону. Відповідність ознак діяння ознаками складу кримінального закону має бути повним.

Склади поділяються кримінально-правовою доктриною ФРН на наступні основні групи: делікти-дію і делікти-бездіяльність, формальні і матеріальні склади. Кримінальний Кодекс Німеччини поділяє склади на основні, кваліфіковані і привілейовані.

Іншою ознакою злочинного діяння по кримінально-правовій доктрині Німеччини є караність, під якою мається на увазі, що злочинне діяння має підлягати кримінальному покаранню за умови, що покарання за злочинне діяння ґрунтується на кримінально-правовій нормі, прийнятої до скоєння даного діяння. При цьому санкції, що накладаються за скоєний злочин (покарання) не повинні перевищувати за своїми розмірами ті, які вказані в кримінально-правовій нормі.

У Французькому Кримінальному Кодексі не наводиться чіткого визначення поняття злочин і вказуються лише деякі ключові ознаки злочинності діяння і критерії злочину, такі як ступінь тяжкості, винність, віковий ценз та ін.

Формулювання терміна злочин дається кримінально-правовою доктриною Франції. Так, за часів класичного кримінального права злочин, розглядалося як юридична абстракція - явище не пов'язане з особистістю людини. Лише під впливом позитивістської правової школи інтерпретація поняття злочин знайшла свій зв'язок з людською психікою і соціальними чинниками.

У сучасній Французької кримінально-правовій доктрині існує цілий ряд пояснень злочинного діяння, більшість яких носить формальний характер. Так, наприклад, відомий Французький юрист Ж. Прадель описує злочин як «... будь-яка дія або бездіяльність, заборонене суспільством під загрозою кримінальної санкції». У зв'язку з цим інтерес викликає дефініція, висунута Ж. Левассер, А. Шаван і Ж. Монтеррей в підручнику «Кримінальне право і кримінальний процес»: «... злочин - це дія або бездіяльність, передбачене і кримінальне Кримінальним Законом, осудна в провину його виконавцю і невинуватим здійсненням будь-якого права». Тут же вказується чотири

ознаки злочину: матеріальний ознака, ознака кримінальної протиправності, моральний ознака і ознака невинуватості. Інші джерела французької доктрини висловлюють різну думку з приводу визначення та ознак злочину, що говорить про те, що французька кримінально-правова доктрина все ще не прийшла до єдиного знаменника з цього приводу [53, с. 160].

У Французькому кримінальному праві існує кілька різних класифікацій злочинних діянь, що включають в себе по характеру (загально кримінальної, політичні та військові), за тривалістю (миттєві і що тривають), за ступенем процесуальної складності (прості і складні), тощо. Найбільш істотним з теоретичної та практичної точки зору з усього спектра класифікацій є розподіл злочинів на три категорії - злочини, проступки і порушення. Критерієм класифікації, наведеної ще в Кримінальному Кодексі 1810 р. служила природа покарання, передбаченого за вчинення того чи іншого злочинного діяння. Новий кримінальний кодекс замінив цей критерій на новий, яким є тяжкість діяння.

Класифікація злочинних діянь на злочини, проступки і порушення має велике практичне значення. Залежно від характеру діяння призначається відповідна кримінально-правова санкція. Так, наприклад, злочину у Франції тягнуть за собою кримінальні покарання (позбавлення волі), проступки - покарання виправного характеру, а порушення - «покарання, що призначаються за порушення» (поліцейські покарання) - штраф і т.д. З категорією злочину пов'язана і форма провини. Категорія злочинного діяння також має важливе значення для норм Особливої Частини Кримінального Кодексу, оскільки враховується законодавцем при конструюванні окремих видів злочинних діянь.

Кримінальний Кодекс Франції також відбив класифікацію злочинів на політичні, військові та загально кримінальні. Відповідно до цієї класифікації, політичними є злочину, або спрямовані проти організації або функціонування інститутів державної влади і політичної системи (об'єктивний критерій), або будь-які злочини, вчинені з політичних мотивів

(суб'єктивний критерій). Політичні злочини по Французькому кримінальному праву поділяються на суто політичні (злочини проти конституції (підтасування виборчих документів та ін.), Державна зрада, шпигунство, змова і ін.) І частково політичні (політично-вмотивовані злочинні діяння, матеріально носять загально кримінальної характер).

Згідно Французькому кримінальному праву злочину носять політичний характер, але спрямовані не стільки проти держави, скільки проти суспільства і його членів (тероризм, викрадення транспортних засобів, захоплення заручників), не є політичними. На осіб, які вчинили цей злочин, поширюється міжнародно-правової принцип екстрадиції, закріплений у Французькому кримінально-правовому законодавстві.

Інший категорією злочинних діянь є військові злочини, відповідальність за які передбачена Кодексом Військової Юстиції. До таких злочинів належать дезертирство і відхилення від військової служби, неявка в строк з відпустки, залишення поста, військово непокору по неполітичним мотивів та ін. До такого типу злочинів застосовуються не дисциплінарні, а, як правило, кримінально-правові санкції. У зв'язку з військовими злочинами слід також відзначити наступні підвиди:

Змішані злочину - злочини, скоєні військовим обличчям проти громадянського (наприклад крадіжка майна господаря будинку, де розквартировані війська).

Правопорушення, що здійснюються цивільними особами при деяких умовах (наприклад, мародерство на місці бойових дій).

До третьої категорії злочинних діянь відносяться загально кримінальні злочини, до яких відносяться всі інші правопорушення, не віднесені законодавством до розряду політичних чи військових [62, с. 172].

Таким чином, у Франції склалася досить диференційована класифікація злочинів, за допомогою якої неважко визначити правовий режим і процедури, що застосовуються по відношенню до певного злочинного діяння.

Категорія злочинних посягань в Кримінальному кодексі Італії виглядає наступним чином: «кримінальні правопорушення діляться на злочини і проступки в залежності від різноманітних видів покарання, які призначаються за їх скоєння відповідно до даного Кодексу» (ст. 39 Кримінального кодексу Італії). До категорії злочинів віднесені діяння, за які може бути призначене покарання у вигляді довічного позбавлення волі, позбавлення волі на певний строк. Проступками є діяння за яке може бути призначено покарання у вигляді арешту, чи штрафу.

Натомість система покарань за Кримінальним кодексом Естонії дещо відрізняється. Вона включає:

- 1) основні покарання за злочини;
- 2) основні покарання за проступки;
- 3) додаткові покарання за злочини;
- 4) додаткові покарання за проступки.

Ця класифікація відіграє важливе значення для застосування інших положень кримінального, пенітенціарного, кримінально – процесуального законодавства. Так, для естонського законодавства не має значення із якою формою вини був скоєний проступок, адже умисел та необережність визначаються лише у разі скоєння злочину.

До джерел кримінального законодавства Чехії відноситься Конституція, Кримінальний кодекс, а також норми кримінально – правового характеру, яку містяться в інших законодавчих актах. Із часу прийняття Закону про кримінальні проступки в законодавстві розпочався процес поділу злочинних діянь на дві категорії. Оскільки поруч із злочином виникла ще одна категорія – кримінальний проступок. Це стало помітним відступом від радянських канонів на користь європейської кримінально – правової традиції.

Після «оксамитової революції» 1989 року в кримінальне законодавство ще тоді Чехословаччини були внесені суттєві зміни, спрямовані на його гуманізацію. В 1990 р. із кримінального права Чехії знову була виключена категорія «кримінальний проступок» [68, с. 358].

На разі в Російській Федерації знову активізувались дискусії про введення в законодавство інституту кримінальних проступків. Основний аргумент – це дозволить уникнути розриву між кримінальним та адміністративним законодавством. Відмічається, що таке рішення потягне за собою серйозну перебудову кримінального законодавства, що створить додаткові труднощі для прийняття рішення. Кримінальний проступок являє собою проміжну ланку між злочином і адміністративним правопорушенням, тобто його скоєння тягне за собою кримінальну відповідальність, однак наслідки для винної особи значно менш негативні, ніж у випадку скоєння злочину.

Єдина польська система кримінального правосуддя була сформована у законодавстві, яке було прийняте в період між двома світовими війнами. Основу законодавства складала: Кримінальний кодекс Польщі, Кодекс про проступки, Закон про судоустрій. Слід відмітити, що кримінальне законодавство Польщі не повністю кодифіковане. Кримінальний кодекс Польщі не містить вичерпний перелік злочинів. Окрім кодексу джерелом кримінального права є велика кількість законів, не інкорпорованих у Кримінальний кодекс.

Кримінальне законодавство Норвегії на відміну від інших галузей права давно кодифіковане. Перший Кримінальний кодекс був прийнятий в 1842 року. Діючий Кримінальний кодекс Норвегії 1902 року займає особливе місце в історії буржуазного кримінального законодавства. Це був один із перших кодексів, в якому знайшли відображення ідеї соціологічної школи кримінального права. Всі злочинні посягання в кодексі поділяються на злочини та проступки. Ця диференціація визначає підсудність.

1.2. Інститут кримінального проступку в країнах англо-американської правової системи та країнах традиційної правової сім'ї

Англо-американська правова сім'я. На відміну від країн континентальної Європи в Англії немає єдиного кримінального кодексу, а якому кримінальні закони були в об'єднані. В цій країні історично склалось право судових прецедентів, яке діє із статутним правом.

Поняття Англійська кримінально-правова система, так само, як і законодавства не має чіткої дефініції терміна злочин. Юристи Великобританії вважають складною і практично неможливою розробку пояснення, що може охопити всебічно це складне поняття. Деякі автори навіть вважають необов'язковою легальну формулювання злочинів. Проте процес пошуку особливостей, які могли б створити базу для чіткої дефініції терміна злочин, триває, і в кримінально-правових доктринах Англії зустрічається кілька інтерпретацій даного терміну.

Відомий Англійська правознавець Стифен в своїх «Коментарях до законів Англії» дав наступне пояснення концепті злочин: «Злочином є всяке порушення права, що розглядається з точки зору шкідливої спрямованості (evil tendency) такого порушення проти суспільства в цілому» [30, с. 582].

Інший інтерпретацією злочину є та, яка відображена в Енциклопедичному Словнику Англійського Права, згідно з якою «... злочином є дію або невиконання обов'язків, що заподіює шкоду суспільству і заборонене законом під страхом покарання, що накладається державою» [30, с. 582].

Третьою, більш розгорнутої формулюванням злочину є наступна: «Злочином або кримінальним правопорушенням є шкода, заборонений правом, незалежно від того, чи є він також деліктом, порушенням договору або порушенням довіри, головним наслідком якого буде те, що злочинець, якщо знайдений і підлягає кримінальній відповідальності, переслідується в

кримінальному порядку від імені держави і, якщо буде визнаний винним, карається» [30, с. 582].

Як ми бачимо, перше пояснення терміна злочин - лаконічно і не повністю охоплює те, що може означати злочин. Третя ж інтерпретація - занадто заплутана і детальна. Найбільш вдалим з точки зору чіткості і охоплення є друге пояснення, яке в той же час має свої недоліки. Все це вказує на те, що Англія все ще знаходиться на шляху розробки інтерпретації такого явища, як злочин. Можливо, причиною даної неопрацьованості є те, що англійське право переважно не кодифіковано і засноване на прецедентах, що робить процес концептуалізації ускладненим.

Класифікація злочинів в Англійському праві проводиться за трьома основними ознаками:

- 1) за джерелами виникнення кримінальної відповідальності;
- 2) за значимістю об'єкта посягання;
- 3) за ступенем небезпеки злочину.

Цей метод класифікації притаманний більшості юристів Англії [68, с. 358].

1. Відповідно за джерелами кримінальної відповідальності всі кримінальні діяння поділяються на злочини по загальному праву і статутні. Ця класифікація виходить з правових традицій Англії і специфіки Англо-Саксонського права, в якому більше місце приділяється судових прецедентів і звичаїв ніж кодифікованим нормам (у багатьох галузях Англійського права рівень кодифікації все ще дуже низький і при розгляді конкретної справи суддя змушений звертатися в величезний архів аналогічних справ для винесення справедливого рішення).

Незважаючи на те, що багато положень кримінального права Англії вже кодифіковані і джерелами правової відповідальності за багато правопорушення є статuti (нормативні акти), багато тяжкі злочини як вбивство, ще не знайшли своє відображення в писаному законодавстві і все ще є злочинами за загальним (прецедентної) праву. У сучасній кримінально-

правовій практиці Англії спостерігається тенденція збільшення частки статутних злочинів у міру того, як все більше нових видів кримінальної відповідальності вихлюпнеться в кодифікованих статутах.

2. В залежності від значимості об'єкта, злочини класифікуються в кримінально-правовій доктрині Англії, так як класифікації злочинів за цією ознакою на законодавчому рівні не проводиться. Різні правознавці Англії наводять нижченаведені типи злочинів в залежності від значимості їх об'єкта: злочину проти особистості, злочини проти власності, злочини проти громадського порядку, політичні злочини, статеві злочини, злочини проти суспільної моралі, автотранспортні злочини, злочини проти правосуддя, комп'ютерні злочини та ін.

3. В Англії, до прийняття Закону про Кримінальному Праві 1967 р злочину за ступенем небезпеки класифікувалися на особливо небезпечні (зрада і фелони) і менш небезпечні (місдімінор) злочину [30, с. 582].

Фелонії виділялися як найбільш тяжкі злочини, обов'язковим наслідком яких була конфіскація майна. До фелони ставилися тяжке і просте вбивство, пограбування і викрадення майна, багатоженство і зґвалтування. Залежно від ступеня тяжкості злочину, що відноситься до категорії фелони, змінюється ступінь покарання, хоча раніше всі ці злочини каралися смертю [37, с. 589].

Зрада, як один з типів тяжких злочинів в Англійському праві, поділялась на державну (high treason) (замах на короля або члена його сім'ї, фальшивомонетництво і підробка королівської друку, вбивство канцлера або суддів) і малу (petty treason) (вбивство дружиною чоловіка або слугою господаря). В даний час зрадою вважається лише державна зрада.

До менш тяжких злочинів ставилися місдімінор, в число яких входило шахрайство, крадіжка, лжесвідчення, обман і ін. За місдімінор підсудний ніколи не піддавався страти і його майно не завжди конфісковувалися [37, с. 589].

Законом про кримінальне право 1967 р підрозділ злочинів на фелони і місдімінор було скасовано. Нині злочину в Англії класифікуються за ступенем тяжкості на державну зраду та інші злочини.

Вищенаведена класифікація злочинів за ступенем небезпеки виходила з матеріально-правової точки зору. З процесуальної точки зору (за способом судочинства) злочину поділяються Англійським правом на нижченаведені:

- Дії, переслідувані по обвинувальному акту (ці злочини розглядаються судом Корони, що складається з судді і присяжних засідателів, якому передуює слухання справи в магістратському суді, що виявляє достатність доказів і обґрунтованість обвинувачення).

- Сумарні злочину - це злочини, що розглядаються магістратским судом без участі присяжних. Справа розглядається даної інстанцією від початку до кінця без попереднього розслідування.

- Змішані або ж гібридні злочину - це злочини, які можуть розглянуті в одному з перерахованих вище порядків за вибором. Склади цих злочинів встановлюються статутами, і в останніх обмовляється можливість розгляду злочину як по обвинувальному акту, так і в сумарному порядку. Метод розгляду по змішаним справах визначається магістратским судом [37, с. 589].

Кримінальне законодавство США формувалось і розвивалось під впливом англійських правових прецедентів.

У США в більшості штатів кримінальні проступки поділяються на три види, виходячи з можливих строків позбавлення волі:

- ✓ від 6 до 12 місяців,
- ✓ від 3 до 6 місяців,
- ✓ від 10 до 30 днів [62, с. 173].

В окремих штатах, поряд зі злочинами і проступками виокремлюють невеликі правопорушення (violations, аналог адміністративного правопорушення), за які передбачено покарання виключно у вигляді штрафу.

Крім формального критерію розмежування злочинів і проступків, в країнах системи загального права діє правова концепція *malum in se* (злочинне за своїм характером; злочином визнається діяння, сама суть якого суперечить природним, моральним і суспільним законам) і *malum prohibitum* (злочинні за законом, але не посягають на природне право). Іншими словами, віднесення того чи іншого діяння до злочинів або проступків цілком віддається на розсуд законодавця.

Відсутність більш конкретних теоретичних критеріїв розмежування злочинів і проступків призвело до домінування формального критерію, в результаті чого, наприклад, в США спостерігається широка варіативність, коли в одних штатах діяння визнається злочином, а в інших - проступком.

У країнах, що здійснили рецепцію цієї системи, відзначається ще більш вільний підхід у використанні формального критерію.

Джерелом кримінального права Австралії є законодавство Союзу і окремих штатів, а також норми звичаєвого права. В рамках Союзу, по суті, діє лише Закон «Про державні злочини». Ним передбачена відповідальність за злочини проти державної безпеки Австралійського союзу. На рівні штатів законодавство кодифіковане не всюди. Провідне місце в історії кримінального законодавства Австралії займає Кримінальний кодекс штату Квінсленд.

Кримінальне право – це найбільш кодифікована галузь новозеландського права. У перші десятиріччі існування Нової Зеландії як британської колонії на її території діяли норми англійського кримінального права. У 1893 році був прийнятий Закон про злочини, який являв собою фактично кримінальний кодекс.

Відповідно до норм цього нормативного акту притягнення до кримінальної відповідальності відбувалось лише у випадках порушення закону, а не норм загального права. Відповідальність за менш тяжкі злочини, які не передбачені у даному акті встановлена в Законі про поліцейські порушення та інших актах.

Традиційна правові сім'я. Кримінальне право Афганістану за останні десятиріччя неодноразово змінювало вектор свого розвитку залежно від того, як змінювались у країні політичні режими. На даний момент воно повністю засноване на нормах шаріату, тобто традиційному мусульманському деліктному праві. Всі законодавчі акти повинні відповідати нормам, які закріплює шаріат.

Прийнятий в період боржуазно – демократичних реформ, Кримінальний кодекс Афганістану являє собою закон, побудований на нормах континентальної системи кримінального права. Кримінальний кодекс передбачив трьохступеневу класифікацію злочинів (джинаят, джанха, кабохат), в снові якої була покладена тяжкість скоєного злочину.

Джинаят – це злочин, за яке призначається покарання у вигляді довгострокового позбавлення волі.

Джанха – злочин, за який суб'єкт може бути позбавлений волі на строк від 3 місяців до 5 років.

Кабохат – дрібний злочин (кримінально караний проступок), за яке особа може бути піддана покаранню у вигляді позбавлення волі на строк від 24 годин до 3 місяців [57, с. 682].

Кримінальне право Єгипту формувалось під впливом різних правових систем. Основи сучасного кримінального права закладені ще в 1875 році, коли набрали сили Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекс для змішаних суддів, які були укладені відповідно до європейських правових систем. Кримінальний кодекс 1937 року перейняв французьку трискладову систему (порушення, проступок, власне злочин). Також ним передбачено положення щодо можливості пом'якшення покарання до певного передбаченого в законі мінімуму, передбачає можливість умовного

звільнення від відбування покарання та інші.

Після виникнення Китайської Народної Республіки в 1949 році нові правові норми соціалістичного напрямку закріплюються в окремих Положеннях, таких як – Тимчасове положення про охорону державної таєниці, Положення про покарання за корупцію. Водночас точилась інтенсивна боротьба над створенням проекту нового Кримінального Кодексу, який був підготовлений і представлений для законодавчого прийняття в 1957 році. Цей проект створювався під сильному впливом радянського кримінального законодавства (що проявилось, наприклад, в дефініції понять злочину, умислу, співучасті, стадій злочину та таке інше) [37, с. 589].

Надалі кодифікаційні роботи у галузі кримінального права сповільнились і новий Кримінальний кодекс був прийнятий лише в 1979 році. Кримінальний кодекс 1979 року відкрито закріпив ідеологію марксизму – ленінізму та китайського соціалізму, його норми носили класовий характер. В Кримінальному кодексі дано поняття злочину. Воно засноване на признаках суспільної небезпеки злочинних посягань і їх кримінальний протиправності.

Всі діяння, які посягають на державний суверенітет і територіальну цілісність, суспільний порядок, демократичні та інші права, а також інші суспільно небезпечні діяння, за які в Кодексі передбачено кримінальну відповідальність, є злочинами. Але якщо обставини є незначними і шкода є невеликою, такі дії не можуть бути кваліфіковані як злочин. Незважаючи на численні позитивні зміни в законодавстві починаючи із 1979 року, на практиці кримінальний процес все ще носить суто обвинувальний характер, особливо у випадку політичних справ.

Висновок до Розділу 1

1. Поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки має широку розповсюдженість в світі. Наприклад, для більшості європейських країн, таких як Латвія, Литва, Естонія, Албанії, Румунії, Угорщини, Швейцарії, Бельгії, Франції, Голландії, Італії, Австрії, Норвегії, Німеччини, Іспанії, Сан-Марино, тощо.

2. У більшості європейських країн передбачено два або навіть три види кримінально-караних діянь (злочин-проступок-порушення). Вони давно дійшли до висновку про недостатність у сфері кримінального права лише одного різновиду караних діянь (злочину) за їх небезпекою для суспільства, ступенем покарання та правовими наслідками для покараної особи.

3. Щодо місця кримінальних проступків у системі нормативно-правових актів у європейських країнах, як і в Україні, також немає єдиної думки. Одні розмістили їх в одному кодифікованому акті – кримінальному кодексі, інші прийняли окремі систематизовані акти (наприклад, Польща – Кодекс про проступки від 1971 року (Kodekswykroczen), Німеччина – Закон про порушення громадського порядку від 1968 року (Gesetzuber Ordnungswidrigkeiten).

РОЗДІЛ 2

ГЕНЕЗА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В УКРАЇНІ

2.1. Інститут кримінального проступку в законодавстві України: історико-правовий аспект

Питання про розмежування злочинів і проступків поставало в законотворчій ідеології і практиці Російської імперії ще в XVIII ст. За Петра I з'являються поняття «злочин» і «проступок», що свідчить про формалізацію суті кримінальної поведінки і втрати нею релігійного значення. Диференціація злочину і проступку була обумовлена двоєдиним процесом, що характеризується стрімкими змінами в соціально-економічному устрої суспільства, реформами державного апарату і поширенням в Росії ідей філософії освіти [36, с. 232].

Катерина II в першому доповненні до великого Наказу Уложеної комісії 1767 року висловила запозичену у Монтеस्क'є думка про те, що «непотрібно змішувати великого порушення законів з простим порушенням встановленого благочиння: сих речей в одному ряду ставити не повинно». Ця ідея знайшла втілення в Статуті благочиння, або поліцейському 1782 року, згідно з яким осіб, які вчинили значні правопорушення, направляли до суду для визначення їм міри покарання, а із малозначних порушень остаточне рішення приймалося в поліції. Тут вже намічалось практичне розмежування злочинів і проступків.

Історичний аналіз кримінального законодавства Російської Федерації дореволюційного періоду свідчить про те, що кримінальні проступки були закріплені ще в Зводі законів Російської імперії 1832 року, XV том якого був присвячений питанням кримінального права [36, с. 232].

У ст. 1 Зводу законів давалося загальне поняття злочину як будь-якого діяння, що заборонене законом під страхом покарання, а в ст. 2 наводилося

визначення незначних злочинів і проступків як діянь, заборонених під страхом легкого тілесного покарання або поліцейського виправлення. Подібний розподіл не мав кримінально-правових наслідків, тобто не згадувався в інших нормах кримінального закону.

У 1845 році було прийнято Уложення про покарання кримінальні та виправні, яке так само, як і Звід законів, знало два поняття кримінально-караного діяння - злочин і проступок. Будь-яке порушення закону, через яке здійснюється посягання на недоторканність прав влади верховної та встановлених нею влад, або ж на права або безпеку суспільства або приватних осіб - є злочин (ст. 1 Укладення). Порушення правил, встановлених для охорони визначених законом прав і громадської або ж особистої безпеки або користі, називається проступком (ст. 2 Укладення) [53, с. 154].

При цьому М. С. Таганцев вважав такий поділ практично несуттєвим, оскільки кримінальні і поліцейські посягання (кримінальні проступки), на його думку, є особливою групою кримінально караних діянь. В якості найбільш прийняттого критерію розмежування правопорушень вчений вважав караність діянь [53, с. 154].

Таким чином, Звід законів Російської імперії встановлював відмінність між злочином і проступком за тяжкістю покарання, а Укладення - за об'єктом посягання. Злочин характеризувався посяганням на об'єкт, що охороняється законом, а проступок - порушенням закону, який охороняє благо. Отже, поняття проступку було більш формалізованим.

Об'єктом посягання при визначенні проступку є правила, які охороняють права окремих осіб, громадську та особисту безпеку. Ці загальні положення не отримали достатньо чіткого застосування в Особливій частині Уложення. Так, дослідники Уложення 1845 року відзначали крайню нечіткість застосування термінів злочин і проступок в Особливій частині [53, с. 155].

Наприклад, ст.ст. 144-146 говорили тільки про злочин, встановлювали загальну норму про застосування покарань для неповнолітнього в разі вчинення останніми злочинів і проступків. Стаття 163 передбачала різні терміни давності у всіх перших пунктах тільки для злочинів (тоді як за текстом закону можна вважати, що мова йшла і про проступки) [2, с. 164-165].

Послідовне розмежування злочинів і проступків в Уложенні про покарання кримінальні та виправні 1845 року було відсутнім, технічного значення терміни «злочин» і «проступок» не мали.

Злочин і проступок в своїй основі були посяганнями на різні рівні правові встановлення. Диференціація злочинних діянь ґрунтувалася на відмінності історично сформованих типів криміналізації: перший тип співвідносився з регламентацією основних (найбільш небезпечних) злочинів, другий - злочинів, проступків, суспільна небезпека яких була актуальна на певний період. При цьому цінність об'єкту, що охоронявся екстраполювалася на норму, що містить кримінально-правову заборону, тим самим визначалася і важливість цієї норми.

Розмежування між злочином і проступком проводилося також за родом покарання, що призначалося. Злочини могли каратися кримінальними, а в окремих випадках, як додаткових, - виправними покараннями. Проступки каралися тільки виправними покараннями [42, с. 165].

У зв'язку з цим положенням, що пов'язане з досить формальним розмежуванням злочину і проступку, в нових редакціях Уложення (1866, 1885 років) відмінність між злочином і проступком була виключена з Загальної частини.

Прийняття Статуту про покарання, що накладаються мировими суддями, 1864 року, зумовило значне перероблення старого кримінального законодавства, зокрема з Уложення про покарання кримінальні та виправні було виключено 652 статті, в тому числі, 1-у і 2-ю, що визначали злочин і проступок.

Заборонені Статутом під страхом покарання дії називалися проступками. Але чи можна тут говорити про декриміналізацію великого числа злочинів, раніше передбачених Укладенням про покарання кримінальні та виправні? Тяжкість покарання, що наставала за ці «проступки» за Статутом, не дозволяє усіх підстав робити такий висновок. Не випадково ці проступки в Статуті називаються також «злочинними діяннями», а особу, що притягувалася до відповідальності за проступки називається «підсудним», якому виноситься «вирок», після чого він стає «засудженим» [42, с. 165].

Найбільш юридично розробленими були норми про категоризацію злочинів у Кримінальному уложенні 1903 року. Воно закріплювало кримінально-правові наслідки вчинення суспільно шкідливого діяння тієї чи іншої категорії. Аналізуючи Кримінальне уложення 1903 року слід зазначити, що в ньому законодавець поділяє злочинні діяння на три категорії: тяжкі злочини, злочини і проступки. Такий поділ проводиться в залежності від призначуваних покарань.

Злочинні діяння, за які в законі визначені як найвище покарання смертна кара, каторга або посилення на поселення, називаються тяжкими злочинами. Злочинні діяння, за які в законі визначені як найвища кара ув'язнення у виправному будинку, фортеці чи в'язниці, називаються злочинами. Злочинні діяння, за які в законі визначені як найвища кара арешт або грошова пеня, називаються проступками.

Коментуючи дану категоризацію кримінально-караних діянь, Присяжнюк В. В. відзначав, що подібна класифікація злочинів «вводилася з міркувань практичної зручності двоякого роду: процесуальної та кодифікаційно-технічної. У першому випадку цей поділ відповідав поділу судів на вищі, середні і нижчі і обсягу підсудності кожного з них. У другому воно значно полегшувало редакцію статей кодексу, даючи можливість коротким терміном замінити докладний опис цілої групи діянь» [62, с. 172].

На підставі такого поділу, згідно з Кримінальним укладенням 1903 р., народні суди розглядали справи про злочини і проступки, революційні трибунали - про тяжкі злочини. Крім того, трохи пізніше - в 1918 році Положення «Про народні суди РРФСР», затверджене декретом ВЦВК 30 листопада 1918 р. в пункті 4 закріплювало, що народному суду були підсудні всі кримінальні справи про злочини і проступки [62, с. 172].

Вчені-криміналісти того часу підкреслювали значимість такої класифікації злочинних діянь, пояснювали її роль, соціальне і кримінально-правове значення. «Коли законодавець призначає якесь покарання за те чи інше злочинне діяння, то він попередньо оцінює важливість порушеного права, небезпеку, зіпсованість волі, тобто що підґрунтям формального тричленного поділу є оцінка внутрішнього значення кожного правопорушення. До сфери тяжких злочинів, природно, відходять діяння, які висловлюють особливо небезпечну злу волю, закоренілу звичку до злочину або спричиняє важливу за своїми наслідками шкоду суспільству, що порушують найбільш цінні блага.

І навпаки, до сфери незначних проступків можуть бути віднесені такі діяння, в яких виявляються легковажність і недбалість, або які містять в собі простий непослух велінням законів, що відгороджують безпеку і спокій, або які порушують лише майнові інтереси скарбниці, або хоча і завдають кому-небудь шкоду, але по суті своїй абсолютно незначні; центральна група злочинів буде охоплювати як би середній тип злочинних діянь, наприклад, посягання на чиєсь життя, що стало результатом запальності, афекту, різні види захоплень чужої власності, які не супроводжуються особливо обтяжуючими обставинами» [62, с. 173].

Кримінальний кодекс РРФСР 1922 року відмовився від законодавчого закріплення трьох категорій кримінально-караних діянь, відомих Кримінального укладенню 1903 року. Незважаючи на це ряд авторів стверджувало, що наявність в КК РРФСР 1922 року групи злочинів, справи по яких розглядалися народним суддею одноособово, свідчить про те, що

кримінальний кодекс крім злочинів розрізняв і проступки [62, с. 172]. Обґрунтованість таких суджень підкріплюється наявністю в кримінальному кодексі адміністративної та дисциплінарної преюдиції. Так, за ряд посадових злочинів КК РРФСР передбачав можливість притягнення винного до кримінальної або дисциплінарної відповідальності. А такі делікти як самогоноваріння, хуліганство були передані на вирішення адміністративних відділів виконкомів.

Саме про формальне, а не законодавче, закріплення трьох різних за ступенем суспільної небезпечності категорій злочинів в якійсь мірі свідчить і той факт, що при визначенні строків давності законодавець поділяв три групи злочинів.

У цей період розвитку нашої держави поділ злочинів на контрреволюційні та інші виражало основну ідею того часу. До проекту КК РРФСР 1922 року в пояснювальній записці в 1920 році говорилося про те, що поділ злочинів на види за їх тяжкістю, втрачає значення з огляду на необхідність надання широких прав суду в оцінці безпеки поведінки правопорушника.

Законодавче ж закріплення отримали дві категорії злочинів:

- 1) спрямовані проти встановлених робітничо-селянської владою основ нового правопорядку або визнані нею найбільш небезпечними;
- 2) всі інші злочини.

Для першої категорії встановлювалася нижча межа покарання (не менше певного строку), для другої - вища межа (ст. 27 КК РРФСР) [62, с. 172].

Прийнятий в 1926 році Кримінальний кодекс Української РСР не містив принципового вирішення проблеми диференціації злочинів в залежності від їх тяжкості. У ньому виділяли дві категорії суспільно небезпечних діянь: з одного боку, посягання, спрямовані проти основ радянського ладу, визнавалися найбільш небезпечними, з іншого - всі інші (ст. 46). За злочини першої категорії визначено межу, нижче якої суд не має

права призначити міру соціального захисту судово-виправного характеру. За всіма іншими злочинами встановлювався лише вища, допустима до суду межа.

У статті 95 КК РРФСР вживається нове поняття «тяжкий злочин». На підставі цього можна відзначити деяке групування деліктів за їх відносним ступенем тяжкості: 1) «найбільш тяжкі», за які закон допускав застосування вищої міри захисту (ст. 21); тяжкі, тобто інші посягання на основи влади, за які законом вказано мінімум санкції «не нижче» (ст. 46) і всі інші суспільно небезпечні діяння (ст. 46), за які зазначений максимум санкції [62, с. 173].

У 1926 році на VI з'їзді діячів юстиції було внесено пропозицію, згідно котрої злочини необхідно поділяти на три категорії в залежності від покарання. Першу категорію повинні були представляти особливо небезпечні злочини, за вчинення яких передбачалася смертна кара.

У другою групу повинні були становити суспільно небезпечні діяння, за вчинення яких передбачалося покарання у вигляді позбавлення волі на строк понад два роки і вище до максимального терміну.

Третя категорію повинні були становити соціально шкідливі діяння, за які покарання у вигляді позбавлення волі передбачалося до двох років або інше більш м'яке покарання. Причому, найбільший інтерес представляла третя категорія, яка поділялася на злочини, за які застосовувалися виключно заходи морального впливу, соціально шкідливі дії, за які поряд з заходами громадського впливу застосовувалися б примусові роботи і інші покарання без позбавлення волі. І, нарешті, злочини, за які поряд з позбавленням волі до одного року або покаранням без позбавлення волі в обов'язковому порядку застосовувалися б висилка з заборонаю повертатися в дане соціальне середовище. Дана пропозиція не була прийнята, у зв'язку із загальним незадовільним станом у місцях позбавлення волі.

Таким чином, ретроспективний аналіз вітчизняного кримінального законодавства свідчить про те, що в радянський період категорія «кримінальний проступок» виключається. Можна констатувати той факт, що

після 1917 року спадкоємність дореволюційного кримінального права була втрачена в радянському кримінальному законодавстві.

Однак, з'являється категорія злочинів, які не становлять великої суспільної небезпеки. Офіційне закріплення ця група злочинів отримала в кримінальних кодексах союзних республік 1959-1961 років. Поняттям злочину, який не представляє великої суспільної небезпеки, закон користувався стосовно вирішення питання про кримінальну відповідальність неповнолітніх (ч. 3 ст. 10 КК РРФСР 1960 р) і про звільнення особи від кримінальної відповідальності і покарання з передачею винних на поруки (ст. 52 КК РРФСР) [62, с. 172].

В інших випадках, як наприклад, при звільненні особи від кримінальної відповідальності з передачею справи до мирового суду, закон вів мову про малозначні злочини, що не становляться собою суспільної небезпеки (ст. 51 КК РРФСР) [62, с. 172].

8 лютого 1977 року була зроблена спроба законодавчо закріпити кримінальні проступки. Тоді Указом Президії Верховної Ради СРСР «Про внесення змін і доповнень до кримінального законодавство Союзу РСР» була встановлена можливість застосування заходів адміністративної відповідальності за злочини, що не представляють великої суспільної небезпеки [12].

У той же час до КК РРФСР були внесені зміни, згідно з якими термін «малозначні злочини» був виключений, тому що відсутність в кримінальному законі поняття малозначного злочину викликало труднощі і помилки у правозастосовчій та судовій практиці.

Всі норми, що регулюють порядок звільнення від кримінальної відповідальності з заміною її заходами соціального стану або адміністративного впливу, стали пов'язувати його з вчиненням злочину, який не представляє великої суспільної небезпеки. Введення такої категорії як злочини, що не представляють великої суспільної небезпеки, переслідувало три мети.

По-перше, показати, що в кримінальному законодавстві міститися діяння, що займають проміжне положення між злочином і адміністративним правопорушенням.

По-друге, усунути протиріччя, що виникли між кваліфікацією діяння як злочину і застосування за нього заходів громадського або адміністративного впливу.

По-третє, виключити можливість визнання особи винною у вчиненні злочину при позасудовому вирішенні питання про звільнення її від кримінальної відповідальності.

Вибіркові дослідження, проведені в той період, свідчили про те, що стосовно більше ніж 90% осіб процедура здійснювалася позасудовим порядком, це означало, що їх вина в скоєнні злочину судом не встановлюється. Кожне друге рішення приймалося посадовою особою з середньою спеціальною юридичною освітою або не мали досвіду роботи в правоохоронних органах [55, с. 175].

Даючи оцінку появі в кримінальному законодавстві того періоду такого поняття як діяння, що містить ознаки злочину, що не представляє великої суспільної небезпеки, слід зазначити, що, природно з'являються труднощі в розмежуванні цих діянь і злочинів.

У багатьох випадках, як зазначає О. В. Козаченко, внаслідок нечіткого опису підстав диференціації та індивідуалізації, закон відкриває шлях для недостатньо обґрунтованих, а часом і суб'єктивних рішень, що порушує стабільність правозастосовчої діяльності та суперечить таким принципам, як рівність громадян перед законом, невідворотності і справедливості відповідальності [37, с. 589].

2.2. Запровадження інституту кримінального проступку в сучасне законодавство сучасної України

Відповідно до положень Концепції реформування кримінальної юстиції, затвердженої Указом Президентам України від 08 квітня 2008 р. № 311/2008 р. (далі - Концепція) впровадження до кримінального законодавства України інституту кримінальних проступків – це один із напрямків вітчизняного кримінального судочинства [20].

Саме задля досягнення даної мети було розроблено два законопроекти – «Про внесення змін до Кримінального кодексу України про введення кримінального проступку», але жоден із даних законопроектів не були схваленими Комітетом Верховної Ради України із питань верховенства права і правосуддя. В наслідок чого їх (законопроекти) було відкликано із парламенту.

Розпорядженням Президента України від 30 травня 2012 р. № 98/2012-рп. «Про робочу групу з питань реформування законодавства про адміністративні правопорушення і введення інституту кримінальних проступків» задля розробки узгоджених пропозицій із реформ адміністративного законодавства про поступки, а також з метою впровадження інституту кримінальних проступків із врахуванням загальноприйнятих міжнародних демократичних стандартів була створена робоча група вчених і юристів – спеціалістів у сфері кримінального права, котра й надалі здійснює активну діяльність у даному напрямку [20].

Окрім того, 19 листопада 2012 р. набрав чинності Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) від 13 квітня 2012 р. [8]. Норми даного кодексу уже передбачають особливості досудового розслідування і судового провадження кримінальних проступків (гл. 25 & 1 гл. 30). Отже, інститут кримінального проступку, ще не будучи передбаченим нормами матеріального права (кримінального права України), уже має чітку регламентовану процедуру досудового розслідування та

судового провадження, що передбачена КПК України. Що, на нашу думку, не є логічним [8].

Одночасно, варто звернути увагу, що відповідно до п. 1 Прикінцевих положень КПК України, положення, що стосуються кримінального провадження стосовно кримінальних проступків, впроваджуються в дію одночасно із набранням чинності Закону України про кримінальні проступки.

Доцільність впровадження до кримінального законодавства України інституту кримінального проступку є дискусійною та неодноразово була предметом досліджень провідних вітчизняних юристів.

Поняття кримінального проступку було вперше визначено Концепцією. Насамперед до кримінальних проступків у Концепції належать окремі діяння, котрі згідно чинного Кримінального кодексу України (далі – КК України) [7] становлять злочини невеликої тяжкості, котрі в контексті ведення політики із гуманізації кримінального законодавства України мають визначатися законодавцем такі, що не мають значного ступеню суспільної небезпеки, а також ті діяння, що передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) [13], що підлягають судовій юрисдикції та не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю.

Основні завдання даної Концепції:

- створення науково обґрунтованого методологічного підґрунтя;
- визначення змісту і напрямків реформування кримінальної юстиції;
- гуманізація кримінального законодавства України.

Беручи до уваги усе вище зазначене, окремий напрямок кримінально-правової політики України, що відображений у Концепції [20], та нормативно відображений у чинному КПК України [8], становить гуманізація кримінального законодавства, до шляхів здійснення котрої автори Концепції відносять трансформацію частини злочинних діянь, передбачених КК України, у кримінальні проступки та обмеження сфери застосування покарань, що пов'язані із позбавленням волі, замінивши їх більш м'якими покараннями. У той же час спрямованість впровадження

інституту кримінального проступку на гуманізацію кримінального законодавства неоднозначно впливає з наступного.

По-перше, Концепція пропонує віднести до кримінальних проступків діяння, передбачені КК України, що належать до злочинів невеликої тяжкості, тобто ті, котрі відповідно до ч. 2 ст. 12 КК України не мають значного ступеню суспільної небезпеки і за вчинення котрих передбачено кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк не більше двох років або інше, більш м'яке покарання, за винятком основного покарання у вигляді штрафу в сумі, що перевищує три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян [7].

Отже, Концепція пропонує депеналізувати окремі злочини невеликої тяжкості. З іншого боку, це відповідає такому принципу кримінального права, як економія кримінальної репресії, і є проявом гуманізації кримінального законодавства. З іншого боку, Концепція передбачає віднести до кримінальних проступків ті адміністративні правопорушення, на котрі поширюється судова юрисдикція і котрі за своєю суттю не є управлінськими. Таким чином, фактично запропоновано здійснити криміналізацію частини адміністративних правопорушень, що в свою чергу суперечить принципу економії кримінальної репресії, так як збільшується кількість діянь, що не мають значного ступеню суспільної небезпеки, за вчинення котрих особа може нести кримінальну відповідальність, нехай навіть при відсутності такого кримінально-правового наслідку як судимість.

По-друге, як вірно зауважує український вчений П. Л. Фріс, головну соціальну мету галузі кримінального права становить охорона найбільш важливих суспільних цінностей шляхом застосування до осіб, винних у вчиненні злочину, специфічного заходу впливу – покарання, основним завданням котрого є кара за вчинене діяння. У результаті цього кримінальна відповідальність настає за вчинення виключно суспільно небезпечних діянь, котрі через свою тяжкість, тягнуть за собою крайній захід негативної реакції

суспільства – покарання, що передбачене кримінальним законодавством [68, с. 360].

По-третє, відповідно до Концепції одним із завдань впровадження інституту кримінального проступку є обмеження застосування сфери покарань, пов'язаних із позбавленням волі. Адміністративні правопорушення, котрі запропоновано віднести до кримінальних проступків, не караються позбавленням волі в тому значенні як це має кримінальне покарання. Як і пропонується в Концепції, адміністративні правопорушення не тягнуть за собою судимість, так як вона (судимість) не передбачена законодавством про адміністративні правопорушення. У той же час для обмеження сфери застосування покарань, пов'язаних із позбавленням волі, а також для застосування адміністративних стягнень у вигляді адміністративного арешту, вважаємо за більш доцільне внести зміни у відповідні положення про призначення покарання (КК України) [7] і накладання стягнень (КУпАП) [13].

По-четверте, неоднозначні намагання впровадити кримінальні проступки до кримінального законодавства на території України уже не один раз мали місце, а саме у законодавстві Російської імперії («Уложення про покарання кримінальні та виправні» 1845 р.) та Австро-Угорської імперії (Кримінальний кодекс «Францишкана» 1803 р. в редакції 1852 р.). Слід зацентувати, що диференціація діяння, що карається кримінальним кодексом, спостерігається в кримінальних законах окремих західноєвропейських держав уже х кінця XVIII ст. – в КК Франції від 25 жовтня 1795 р. (3 брюмера IV гл.). Вперше доцільність впровадження інституту кримінального проступку («кримінальної неправди») аргументувалась графом М. М. Сперанським у проекті до змін Кримінального уложення 1824 р., проте не знайшла законодавчого відображення у Зводі законів Російської імперії [68, с. 360].

Незважаючи на це, в «Уложенні про покарання кримінальні та виправні» 1845 р. (далі – в Уложенні 1845 р.) діяння, що кримінально

каралися, поділяли на злочини і проступки. У розділі 1 глави 1 Уложення 1845 р. зазначено, що будь-яке порушення закону, при котрому здійснюється посягання на недоторканість прав верховенства влади або права чи безпеки приватних осіб вважається злочином. Проступок трактується як порушення правил, встановлених для охорони визначених законом прав, громадської або особистої безпеки чи користі.

Отже критерієм поділу в Уложенні 1845 р. кримінально караних діянь виступав об'єкт посягання. Проте даний поділ виступив предметом наукових дискусій. На думку відомого російського вченого, обер-прокурора Кримінального касаційного департаменту Правлящого Сенату М. А. Неклюдова, саме завдяки поділу кримінально караного діяння на злочини і проступок, посягання і співучасть при вчиненні проступку не є караними. Позицію М. А. Неклюдова підтримував професор і адвокат А. В. Лохвицький. У той же час на протилежній позиції знаходився відомий російський юрист і державний діяч М. С. Таганцев: в Уложенні 1845 р. відсутня чітко визначена термінологія, і як наслідок не сформульовані поняття «злочин» і «проступок» у їхньому видовому значенні [68, с. 360].

При цьому М. С. Таганцев посилався на постанови суду при призначенні покарання у котрих мова йшла виключно про кримінальну відповідальність за злочини, а не проступки. Із набранням чинності в 1864 р. Уставу про покарання, котрі призначаються мировими суддями, термін «проступок» став використовуватися у значенні малозначного злочинного діяння. Окрім того, в Уложенні 1845 р. в редакціях від 1866 р. і 1885 р. поділ злочинних діянь на злочини і проступки відсутній [68, с. 361].

В Кримінальному уложенні 1903 р. злочинні злочини поділялися на тяжкі злочини, злочини і проступки. Критерієм поділу виступало покарання, що передбачалося за те чи інше діяння. Злочинне діяння, за котре законодавець передбачав смертну кару, каторгу або заслання, визнавалися тяжкими злочинами.

Злочинне діяння за котре передбачалося ув'язнення у виправному домі, фортеці або тюрмі, були віднесені до злочинів. Злочинні діяння за котрі передбачалися діяння у вигляді арешту або штрафу, вважалися проступками. Варто звернути увагу на те, Кримінальне уложення 1903 р. діяло у повному обсязі виключно на території Латвії, Литви і Естонії, а основним нормативно-правовим актом у сфері кримінального права залишалось Уложення 1845 р. [68, с. 360].

Радянське кримінальне законодавство передбачало єдиний кримінально-правовий інститут – злочин, а більш м'які та менш суспільно небезпечні діяння були віднесені до кримінальних правопорушень.

У кримінальних законах Австро-Угорської імперії диференціація злочинного діяння спостерігалася, починаючи із Уголовного уложення імператриці Марії-Терезії 1768 р. (Терезіани). У даному нормативно-правовому акті злочинні діяння були поділені на злочини проти приватних і публічних інтересів. У 1787 р. було прийнято Кодекс «Про злочини і покарання» імператора Йосипа II (Йосифіна) [68, с. 362].

У згаданому законодавчому акті вперше в історії австрійського кримінального права злочинні діяння були поділені на кримінальні злочини, які розглядалися судами, і менш значні правопорушення, які розглядалися адміністративними органами. В 1796 р. у Галичині був запроваджений в дію новий КК (Францишкана), підготовлений відомим австрійським юристом Йозефом фон Зонненфельсом [68, с. 361].

У цьому кодексі злочинні діяння поділялися на злочини і тяжкі поліцейські проступки. В 1803 р. дію Францишкани було поширено на всю територію Австрійської імперії. У редакції Францишкани від 1852 р. диференціація злочинних діянь на злочини і тяжкі поліцейські проступки була замінена на поділ на злочини і проступки за критерієм караності діянь відповідними видами покарань. За злочини передбачалася смертна кара шляхом повішання або тюремні ув'язнення на різні строки. За проступки Францишкана передбачала майнові покарання, арешт до шести місяців,

заборона на проживання в окремих місцевостях і тілесні покарання, котрі в подальшому в 1867 р. були відмінені.

Відповідно застосування критерію караності злочинного діяння відповідними видами покарань було поширено в кримінальних законодавствах Російської і Австро-Угорської імперій, а також і в законодавствах інших держав Західної Європи – Пруському уголовному уложенні 1851 р., Баварському уголовному уложенні 1861 р., КК Королівства Бельгії 1867 р. та ін. У той же час, застосування вищезазначеного критерію неодноразово піддавалося критиці [68, с. 360].

На думку італійського юриста А. Россі, поділ злочинних діянь на злочини, проступки та інші правопорушення критерієм застосування відповідних видів покарань ґрунтується на свавіллі держави щодо громадянина та обмежує дослідження внутрішньої природи людини, зовсім залишаючи поза увагою форму вини.

КК Францишкана діяв і в Австрії (Ціслейтанії), в точу числі у Галичині та Буковині, до прийняття в 1932 р. КК і закону про кримінальні проступки Республіки Польща (II Речь Посполита), до складу котрої увійшла Галичина. У КК Польщі 1932 р. злочини поділялися на дві категорії: тяжкі злочини («zbrodnie»), вчинення котрих каралося позбавленням волі на строк більше п'яти років або смертною карою, і проступки («występki»), котрі каралися позбавленням волі на строк вище трьох місяців або штрафом вище трьох тисяч злотих [68, с. 360].

У чинному КК Республіки Польща теж закріплено два кримінально-правові інститути – злочини і проступки. Як справедливо зауважує П. Л. Фріс, поняття злочину в кримінальному праві і кримінальному законодавстві Республіки Польща синтетичне і охоплює (ст. 7 КК Республіки Польща) два види діянь – злочин (przestępstwo) і проступок (występek). Критерієм диференціації виступили:

- 1) вид і розмір (строк) передбаченого покарання;

2) характеристика суб'єктивної сторони складу злочину, а саме форма вини у вигляді необережності (ст.ст. 7 і 8 КК Республіки Польща) [68, с. 360].

У чинному законодавстві Австрійської Республіки теж збереглися два інститути – і злочину, і проступку. КК Австрійської республіки визнає злочином злочинне діяння, котре карається довічним позбавленням волі або позбавленням волі на визначений строк. Інші ж діяння, що характеризуються необережною формою вини або караються більш м'якими покараннями, є кримінальними проступками.

Отже, чинне законодавство Республіки Польща і Австрійської республіки значним чином успадкували інститут кримінального проступку від кримінального законодавства Австро-Угорської імперії, доповнивши такий критерій диференціації злочинних діянь як караність діяння відповідними видами покарання, критерієм, що ґрунтується на ознаках суб'єктивної сторони складу злочину.

У Концепції запропоновані інші критерії диференціації злочинних діянь:

1) ступінь суспільної небезпеки – до кримінальних проступків Концепція відносить окремі діяння, котрі згідно чинного КК України віднесені до злочинів невеликої тяжкості і котрі, в контексті політики гуманізації кримінального законодавства визначаються законодавством такими, що не мають значного ступеню суспільної небезпеки;

2) судова юрисдикція – кримінальними проступками вважаються злочини, передбачені чинним КУпАП діяння, котрі знаходяться під судовою юрисдикцією і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю [68, с. 360].

Зрозуміло, в кримінально-правовій літературі вже десятки років обговорюється думка, що класифікацію правопорушень за ступенем тяжкості треба вдосконалювати і, поряд зі злочинами, передбачити і такий вид правопорушення, як кримінальний проступок. Останній повинен займати проміжне місце між злочином і адміністративним деліктом.

Низка українських вчених підтримує дану ідею. Більш того, до їх числа все частіше належать вчені, які нещодавно категорично заперечували цю ідею, або, принаймні, ставилися до неї критично.

Аргументи на користь введення окремого виду правопорушень - кримінальних проступків полягають в тому, що:

- Необхідно «розвантажити» КК України від передбачення діянь, які не становлять значної суспільної небезпеки. А такі за чинним КК України складають близько половини всіх кримінально караних діянь;

- Можна буде скоротити застосування кримінальної репресії, перш за все - позбавлення волі;

- Це забезпечить подальшу диференціацію кримінальної відповідальності;

- Стане можливим спростити процесуальні процедури, заощадити репресію - адже за проступки якнайширше застосовувати процедури спрощеного провадження;

- Збільшиться можливість реалізації щодо проступків низки нових, невідомих вітчизняній правовій системі, інститутів або відновлення або розширення їх застосування (кримінальної відповідальності юридичних осіб, медіації, адміністративної преюдиція);

- Треба реалізувати вимоги ратифікованих Україною міжнародно-правових угод щодо відмови від застосування арешту, конфіскації майна за деякі адміністративні правопорушення (дрібне злочинство, дрібне хуліганство, незаконне полювання та ін.);

- Існує позитивний зарубіжний досвід виділення кримінальних злочинів і кримінальних проступків (у Франції, Німеччині, Польщі, інших країнах).

Пропонуються такі варіанти введення інституту кримінального проступку до вітчизняного законодавства України:

- 1) створення окремого кодексу кримінальних проступків з Загальною і Особливою частинами;

2) доповнення чинного КК України новою частиною, в якій передбачити склади кримінальних проступків;

3) введення складів кримінальних проступків до Особливої частини КК України шляхом доповнення його новими частинами статей, а також включення деяких нових статей.

Два останніх варіанти дозволять використовувати систему кримінального закону і певним чином структурувати Загальну частину КК при її доповненні.

На користь кожного варіанта можна навести аргументи як pro так і contra.

Серед українських криміналістів є і категоричні противники введення такого виду правопорушення, як кримінальний проступок. Доводами, які висувуються проти виділення в кримінальному законодавстві кримінального проступку, є, звичайно, такі:

- поняття «кримінальний проступок» є внутрішньо суперечливим. Адже вказівку на те, що він кримінальний означає, що мова йде про злочинному діянні, а слово проступок означає, що він близький до інших правопорушень;

- юридична природа всіх діянь, передбачених КК України, має бути єдиною - всі вони повинні визнаватися злочинами;

- надання частині злочинів статусу кримінальних проступків населення сприйматиме як ослаблення боротьби з відповідними діяннями;

- встановлення відповідальності за кримінальний проступок щодо деяких діянь, які нині визнаються адміністративними правопорушеннями, означатиме серйозне розширення сфери криміналізації, що суперечить сучасним тенденціям розвитку кримінального права України.

Висновки до Розділу 2

1. Класифікація злочинів залежно від ступеня їх тяжкості і міри покарання з'явилася ще в дореволюційному кримінальному законодавстві. Заключний дореволюційний кодифікований акт - Кримінальне укладення 1903 року - проводило категоризацію злочинів на три групи, серед яких мала місце й група кримінальних проступків.

2. Радянський законодавець відмовився від теоретичної спадщини дореволюційного кримінального права, в тому числі і від можливості виділення такої групи суспільно небезпечних діянь як кримінальні проступки.

3. Положення Концепції про інститут кримінального проступку не є достатньо розробленими, в тому числі і в плані вивчення як історичного досвіду, так і досвіду кримінальних законодавств іноземних держав, для котрих, на відміну від українського законодавства, та і законодавства інших пострадянських держав, не є характерним інститут адміністративного правопорушення.

4. Задекларований в КПК України кримінальний проступок стикається з нормативним вакуумом в сфері кримінального закону через:

По-перше, тенденцією до майбутньої євроінтеграції України та пов'язаної з цим адаптації національного законодавства. Оскільки дана класифікація кримінальних правопорушень властива більшості європейських країн, то складається враження, що законодавець, бажаючи якнайбільше гармонізувати національне законодавство з європейським, просто наслідує такий приклад, але як саме це зробити чіткого уявлення не має.

По-друге, запровадження інституту кримінального проступку в Україні та окреслення кола цих проступків, дозволить в свою чергу розширити приватноправовий (диспозитивний) потенціал кримінального законодавства шляхом розширення сфери застосування примирення.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В УКРАЇНІ

3.1. Доктрина кримінального проступку в сучасній юридичній науці України

В українському суспільстві на даний час ведеться активна робота над концепцією нового кримінального законодавства. Численні зміни і доповнення, котрих зазнає КК України, підводять нас до думки про доцільність повного перестроювання основ вітчизняної кримінальної політики.

Необхідно відзначити, що КК України 2001 р. змінив ціннісні пріоритети від інтересів держави до інтересів особистості. До його переваг можна віднести повну деідеологізацію. У ньому реалізований принцип гуманізму, діє економія заходів державного примусу. Найпомітнішим проривом стала система принципово нових заохочувальних норм.

Разом з тим, вітчизняна наука кримінального права на даний час досить суттєво різниться від минулої концепції, як методологічно, так і структурно.

Хотілося б висловити кілька міркувань щодо шляхів подальшого реформування кримінального законодавства України в контексті законодавства та досвіду іноземних держав.

Сьогодні в українському суспільстві досить принциповим стало питання про запровадження нової категорії - «кримінального проступку».

Включення в Концепцію реформування кримінальної юстиції (далі – Концепція) [20] категорії проступка (надалі – кримінальний проступок) в кримінальне законодавство України, вказує на актуальність дослідження цієї категорії діянь.

Питання кримінального проступку досліджували в своїх роботах А. А. Пионтковский, В. А. Туляков, Ф. Г. Гилязов, А. Б. Бишимбаева, С. Ф. Константинов, В. В. Сокурено, В. М. Коробко та ін.

Однак, у даних роботах досліджуються лише певні признаки, або ж розглядаються питання про кримінальний проступок в контексті дослідження правової природи кримінального проступку, який існує між злочином та іншими видами правопорушення.

На нашу думку, існування кримінального проступку у більшості держав східної групи континентальної правової сім'ї і в дореволюційному законодавстві, що обумовлено системою матеріально – формальних ознак, які містять відповідні категорії складів злочину та деякі делікти.

Матеріально признаки кримінального проступку обумовлені поглинанням складів, або ж їй окремих ознак (дисциплінарних, адміністративних, цивільно – правових). Формальною ознакою кримінального проступку є наявність у санкціях кримінально – правових норм покарань, які володіють ознаками заходів громадського впливу і частково у застосуванні санкцій кримінального закону.

Для обґрунтування вказаної правової природи, слід проаналізувати об'єктивні та суб'єктивні ознаки запропонованого виду кримінального діяння, особливо в застосування покарань, які передбачені відповідними санкціями кримінально – правових норм. Відповідно до Концепції у кримінальні проступки пропонується трансформувати декілька не управлінських діянь та злочинів невеликої тяжкості.

Характеризуючи види девіантної поведінки Л. К. Кравець відзначив, з Характеризуючи види девіантної поведінки. Л. К. Кравець відзначив, що небезпечні правопорушення перетворюються у злочини проти порядку управління, дисциплінарні проступки, службові злочини, цивільні правові правопорушення та в злочини проти власності [39, с. 578].

На думку Б. С. Галушко, деякі склади злочинів сконструйовані таким чином, що кримінально – караним визнається не злочин, а інше правопорушення, яке тягне відповідне злочинні наслідки [31, с. 585].

Наведені думки свідчать про існування «перехідної» природи у певних категорій злочинів, які по суті є правопорушенням, але визнаються злочином лише через заподіяння шкоди, чи усвідомлення можливості її заподіяння.

Так, наприклад, порушення санітарно – гігієнічних і санітарно – проти епідеміологічних правил є адміністративним правопорушенням (відповідно до ст. 42 «Порушення санітарно – гігієнічних та санітарно – проти епідеміологічних норм» Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [13], однак це діяння у випадку створення загрози розповсюдження інфекційних хвороб, або спричинення розповсюдження визнається злочином (відповідно до ст. 325 «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням» Кримінального кодексу України (далі – КК України) [7].

Вказані склади злочинів мають відповідні особливості в об'єктивних і суб'єктивних признаках. Конструкція об'єкта посягання подібних складів злочинів сформульована таким чином, що основним безпосереднім об'єктом злочину є порушення певного встановленого порядку діяльності (виконання громадських обов'язків, певних дисциплінарних правил), чи порядку управління, а безпосереднім обов'язковим об'єктом в зазначених складах є здоров'я, власність та таке інше. Тобто фактично наявність обов'язкового додаткового у вказаних складах злочинів, трансформує дані діяння з адміністративного, дисциплінарного цивільного правопорушення.

Особливість правової природи об'єктивної сторони кримінального проступку чітко проявляється в такій ознаці як протиправність. На думку Л. К. Кравець, якщо діяння визнається злочинним через порушення положень інших галузей права, чи при умові створення небезпеки заподіяння шкоди особі чи власності, то така протиправність є «змішаною» [38, 143].

Конструкція об'єктивної сторони багатьох злочинів виглядає таким чином: «Порушення... правил... якщо це створило небезпеку для... або спричинило настання інших тяжких наслідків». Тобто, в основі об'єктивної сторони схожих злочинів полягає інша сукупність об'єктивних ознак (адміністративного, цивільного, чи дисциплінарного правопорушення).

Складність об'єктивних ознак обумовлює складність суб'єктивних ознак кримінального проступку.

Поєднання об'єктивної сторони певного правопорушення і тяжких наслідків, або створення погрози, чи здійснення, обумовлює володіння суб'єктом злочину спеціальним правовим статусом (сукупністю прав та обов'язків), невиконання чи порушення яких є певним видом правопорушення. У зв'язку з цим, суб'єктом посягання в деяких випадках має певні особливості.

Суб'єктивна сторона даного виду діяння також має свої особливості. Їх сутність полягає в поєднанні різного психічного ставлення до дії (як елемента складу правопорушення) в адміністративно – правовій суті та до небезпечних наслідків, або створення загрози їх виникнення – в кримінальному розумінні. Таку конструкцію вини в теорії кримінального права іменують «змішаною» формою вини, хоча формально Кримінальний кодекс України такої форми вини не передбачає.

А. В. Підгороденська вказує, що сутність «змішаної вини» полягає в психічному ставленні у формі умислу до дії, а до наслідків – в формі – необережності. При здійсненні цього діяння без наслідків є лише адміністративні чи дисциплінарні правопорушення [57, с. 683].

Таким чином, особливістю правової природи кримінального проступку в ускладненому об'єкті посягання, змішаною формою вини та особливому правовому статусі суб'єкта.

Наступною особливістю матеріальних при знаків кримінального проступку є існування випадків притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності за здійснення певних злочинів. Таке положення

неодноразово підтверджувалось науковцями і сьогодні збережено у ст. 401 КК України відповідно до якої особу може бути звільнено від кримінальної відповідальності і притягнуто до дисциплінарної.

Відображення матеріальних ознак кримінального проступку є особливості в формальних ознаках. Науковці стверджують, що «малозначне діяння» носить ніби – то напівзлочинний характер, санкції для них «змішані» - наполовину покарання, наполовину – заходи. громадського впливу. В чинному Кримінальному кодексі до «змішаних санкцій», на нашу думку, можна віднести санкції, такими видами покарання як громадські роботи та виправні роботи.

У чинному кримінальному законі до «змішаних санкцій», на нашу думку, можна віднести санкції з такими видами покарання як громадські роботи та виправні роботи.

Деякі науковці пропонують такий критерій як наявність в санкціях кримінально – правових норм покарання у вигляді позбавлення волі до двох років чи більш м'яке покарання. Особливістю запропонованого формального критерію (покарання у вигляді позбавлення волі строком на не більше двох років) полягає в тому, що поряд із такими видами покарання, як позбавлення волі чи обмеження волі, як правило, передбачено покарання альтернативне позбавленню волі – виправні роботи, громадські роботи.

Вивчення практики призначення покарань за злочини невеликої тяжкості і окремі злочини середньої тяжкості за даними Єдиного державного реєстру судових рішень, свідчить про існування певних закономірностей в призначення покарання при звільненні від покарання і його відбування.

Вивчення вироків свідчить про «трафаретне» застосування ст. 75 та 69 КК України у випадку призначення покарання у вигляді позбавлення волі, обмеження волі [7].

У разі призначення покарання у вигляді штрафу, громадських робіт чи виправних робіт, вказані покарання підлягають реальному виконанню без додаткового посилання на ст. 75 та ст. 69 КК України [7].

На нашу думку, постійний відхід судових органів за межі санкції кримінально – правових норм при призначенні покарання за злочини певної категорії, звільнення від відбування покарання і його відбування, звільненні від кримінальної відповідальності говорить про іншу якість правопорушень невеликої тяжкості і деяких злочинів середньої тяжкості – про злочин.

Отже, проаналізувавши матеріальні та формальні ознаки даного виду кримінального діяння, свідчить про існування певних особливостей в об'єктивно – суб'єктивних ознаках і формальних ознаках певних видів злочинів невеликої тяжкості та окремих злочинів середньої тяжкості.

Ця особливість проявляється в ускладненому об'єкті посягання, «змішаної» протиправності злочинів, наявності спеціального статусу у суб'єкта та наявності окремих злочинів «змішаної» форми вини. Особливістю формальних ознак є існування покарань, які носять громадський характер.

Перспективами подальших досліджень в цьому напрямку є визначення критеріїв трансформації злочинів в кримінальні проступки, дослідження природи і системи деліктів, відповідальність за які передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення.

3.2. Перспективи розвитку інституту кримінального проступку в Україні

Як уже зауважувалося, складне завдання формування інституту кримінального проступку у правовій системі України задала Концепція реформування кримінальної юстиції України 2008 р., що знайшло власне продовження в чинному КПК України, - поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки.

Результатом плідної праці із реалізації даного завдання є значна частина наукових досліджень, а також три проекти законів України щодо внесення змін до чинного законодавства, зокрема КК України.

Частина 1 Розділу II Концепції передбачає критерії поділу кримінальних правопорушень на злочини та проступки, а саме:

✓ ступінь небезпеки та правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави;

✓ практика застосування кримінального та адміністративного законодавства;

✓ міжнародний досвід захисту людини, суспільства і держави від злочинів та проступків.

Беручи до уваги положення Концепції, як і більшість представників наукової еліти, так вітчизняні законодавці, дійшли до висновку про те, що коло кримінальних проступків має бути сформоване з частини адміністративних правопорушень передбачених чинним КУпАП та частини злочинів, визначених діючим КК.

Поряд з цим окремої уваги потребує саме впровадження такого формування. Так, на думку І. В. Ковтун [36, с. 230] з врахуванням критеріїв характеру й ступеню суспільної небезпеки діяння і тяжкості суспільно небезпечних наслідків закон установлює покарання і саме ці критерії повинні бути вирішальними в поділі кримінальних правопорушень на злочини і кримінальні проступки.

Аналізуючи зареєстровані на даний час законопроекти про внесення змін до чинного КК щодо впровадження інституту кримінального проступку, приходимо до висновку, що висловлена вище позиція поділяється й їх розробниками.

Так станом на грудень 2013 р. у парламенті України було зареєстровано:

1) законопроект № 10126 [21], який було внесено на розгляд Верховної Ради VI скликання, однак було відкликано;

2) законопроект № 1202 [22], який було внесено на розгляд Верховної Ради VII скликання, ще не було розглянуто, але вже рекомендовано

комітетом з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності повернути на доопрацювання;

3) законопроект № 3438 [23] якій, було зареєстровано 17.10.2013 р. надано для опрацювання комітетам.

Не заважаючи на не зовсім схвальні оцінки вказаних законопроектів, вважаємо за доцільне дослідити дані законопроекти так як, по-перше, їх зміст відображає напрямок сучасної законотворчості у площині розробки та впровадженні інституту кримінального проступку, а, по-друге, аналіз та зауваження до таких документів може стати корисним для подальшого процесу законотворчості.

Так автори законопроекту № 10126 вирішили йти шляхом найменшого опору пропонуючи реформувати КК України, виходячи із вже визначеної ним у ст. 12 класифікації злочинів. Законопроектом № 10126 запропоновано визнати кримінальним проступком діяння, за яке передбачене покарання у виді громадських робіт, або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто злочини невеликої тяжкості) [21].

Законопроекти № 1202 та № 3438 пропонують відносити до проступків лише частину злочинів невеликої тяжкості. Так автори законопроекту № 1202 окремо не вказуючи у визначенні кримінального проступку кола діянь, лише посилаючись на новостворений розділ який їх вміщує, у пояснювальній записці зазначають, що до цієї групи має бути віднесено окремі діяння, що за чинним КК України відносяться до злочинів невеликої тяжкості; законопроектом же № 3438 визначено, що кримінальним проступком має бути визнано діяння, за яке передбачене покарання у виді арешту на строк не більше шести місяців, обмеження волі на строк до двох років або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад тисячу неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Відтак, поряд із кримінальним проступком при такому поділі

залишається частина злочинів невеликої тяжкості, які при залишеному в проєктах понятті малозначного злочину створюють певне нагромадження.

Крім цього також зазначимо, що таке відмежування не повністю відповідає встановленим вимогам Концепції, оскільки не враховує правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави та практику застосування кримінального.

Зокрема поза врахуванням залишаються злочини середньої тяжкості, які через незначну шкоду спричинену ними володіють незначним ступенем суспільної небезпеки, за вчинення яких засуджені на практиці звільняються судом від покарання та його відбування. Про необхідність віднесення таких злочинів до кола проступків зазначає, зокрема, Дмитрук М. М. [33, с. 568].

Враховуючи зазначене приходимо до висновку, що наявні законодавчі розробки мають значно незрілий характер та потребують подальшого вдосконалення з врахуванням здобутків досліджень сучасних науковців.

19 травня 2015 р. в парламенті України був зареєстрований законопроект №2897 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України», ініціаторами якого виступили депутати від усіх фракцій парламенту: Юрій Луценко, Андрій Кожем'якін, Антон Геращенко, Юрій Мірошніченко та ін., всього 22 людини [24].

Законопроект вносить суттєві корективи в діючу систему кваліфікації кримінальних правопорушень, відповідальності за їх вчинення і видів покарань.

Цікавим є відношення даного законопроекту до адміністративного правопорушення, кримінального проступку і злочину. Законопроектом пропонується ввести в Україні поняття кримінального правопорушення. У ньому (законопроекті зазначено), що кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом (КК) винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Залежно від ступеня тяжкості і правових наслідків їх вчинення кримінальні правопорушення

діляться на злочини і проступки, а злочини, в свою чергу, на нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі.

Кримінальним проступком є каране за Загальною частиною і Книзі 2 Особливої частини цього Кодексу винне протиправне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом проступку, яке заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди особі, суспільству або державі.

Проступками можуть бути визнані тільки:

- Умисне або необережне діяння, що завдає істотну шкоду, не є ні значною шкодою, ні тяжкими наслідками;
- Умисне діяння, що створює загрозу заподіяння значної шкоди.

Злочином є каране за Загальною частиною і Книгою 1 Особливої частини цього Кодексу винне діяння протиправне (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину, що завдає шкоди або створює загрозу заподіяння шкоди особі, суспільству, державі або людству.

Злочинами можуть бути визнані тільки:

- Умисне або необережне діяння, яке завдає значної шкоди або тяжкі наслідки;
- Умисне діяння, яке створює загрозу заподіяння тяжких наслідків.

Книга 2. Кримінальні проступки буде містити всього 189 статей. При цьому до кримінальних проступків будуть віднесені близько 100 простих складів проступків, які зараз є адміністративними правопорушеннями, передбаченими Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП) та Митним кодексом України, але за своїм характером не є правопорушеннями проти порядку управління (посягають на здоров'я людини, громадський порядок та інші не пов'язані з порядком управління цінності). Також до кримінальних проступків віднесені близько 100 простих складів проступків, які зараз є злочинами невеликої тяжкості, передбаченими КК України і майже 80 кваліфікованих складів проступків (обтяжених повторністю, вчиненням діяння групою осіб або подібні) [51, с. 150].

Зокрема, до проступків пропонується віднести умисне заподіяння легких тілесних ушкоджень, участь в бійці, залишення місця дорожньо-транспортної пригоди, розголошення лікарської таємниці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані та ін.

Цікава система штрафів за вчинення кримінальних правопорушень пропонується законопроектом.

Так, в КК України запропоновано ввести поняття «розрахункова одиниця» і визначити її розмір - 30 гривень. З її допомогою будуть визначати розміри завданої кримінальним правопорушенням майнової шкоди, інші розміри, а також штрафи. Прив'язки до неоподаткованого мінімуму доходів громадян, мінімальної заробітної плати тощо більше не буде.

До осіб, визнаних винними у вчиненні проступку, судом можуть бути застосовані такі види покарань:

- 1) штраф;
- 2) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 3) громадські роботи;
- 4) виправні роботи;
- 5) службові обмеження;
- 6) арешт.

При цьому, будуть передбачені різні категорії штрафу - в залежності від виду кримінального правопорушення:

- 1) від 20 до 50 штрафних ставок - у разі засудження за проступок;
- 2) від 51 до 300 штрафних ставок - у разі засудження за нетяжкі злочини;
- 3) від 301 до 1000 штрафних ставок - у разі засудження за тяжкий злочин (підлягає застосуванню тільки за злочини у сфері господарської діяльності та злочини в сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг);

4) від 1001 до 2000 штрафних ставок - у разі засудження за особливо тяжкий злочин (підлягає застосуванню тільки за злочини у сфері господарської діяльності та злочини в сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг) [24].

Розмір штрафної ставки при визначенні штрафу становить дві розрахункові одиниці - тобто 60 грн. При цьому розмір штрафу буде встановлюватися судом не тільки виходячи з тяжкості злочину, а й «життєвого рівня» засудженого. Суд також може надати обвинуваченому розстрочку у виплаті штрафу на строк до трьох років.

Аналогічно передбачені різні - за проступки і злочини - розміри громадських робіт, виправних робіт, службових обмежень, арешту. При цьому введено градацію (I, II і III ступеня) арешту, виправних робіт, службових обмежень і громадських робіт для кримінальних проступків - в залежності від «минулого» відповідних проступків (чи потрапили вони в Книгу 2. Кримінальні проступки Особливої частини КК України з КпАП або раніше розглядалися як злочини) [24].

Також пропонується не звільняти від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, примиренням з потерпілим, передачею на поруки і змінами обстановки. На думку авторів законопроекту, такі положення чинного законодавства є корупційними і суперечать інтересам потерпілих.

Досудове розслідування кримінальних проступків повинно відбуватися відповідно до норм глави 25 КПК України [13].

Під час досудового розслідування кримінальних проступків не допускається застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою. Також при розслідуванні кримінальних проступків не допускається застосування негласних слідчих дій.

Терміни досудового розслідування у кримінальних проступків не повинні перевищувати 25 днів, хоча це не виключає можливості їх продовження в загальному порядку.

В іншому, розслідування проступків нічим не буде відрізнятися від слідства у кримінальних злочинах.

І це ще далеко не всі новели, запропоновані народними депутатами для КК України.

Пояснювальна записка до законопроекту декларує, що його метою є гуманізація кримінальної відповідальності. І дійсно, головною новелою цього документа можна визнати введення інституту кримінальних проступків. Але якщо придивитися уважніше, в ньому можна також знайти пропозиції про нову систему штрафів, за якими можуть стояти не тільки благородні мотиви, а й банальне бажання знайти спосіб поповнити державну скарбницю.

Варто відзначити, що це не перший законопроект, спрямований на впровадження в правову систему України кримінальних проступків. У чинному КПК України вже передбачена спеціальна процедура досудового розслідування проступків у формі дізнання. Крім того, Кодекс побудований таким чином, що існування Закону «Про кримінальні проступки» як законодавчого акта, який встановлює кримінальну відповідальність нарівні з Кримінальним кодексом України, сприймається як даність.

Незайвим буде згадати, що в наукових юридичних колах було два підходи до формального закріплення правових норм про кримінальні вчинки. Частина вчених наполягали, що повинен бути прийнятий окремий нормативно-правовий акт у формі Кодексу про кримінальні проступки. По суті, такий підхід був закріплений в Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженій Указом Президента ще у 2008 році, а також в КПК України.

Інші ж пропонували не розпорошувати Загальну частину закону про кримінальну відповідальність на 2 кодексу, оскільки в текстуальному вираженні вона фактично на 80% співпадала б в Кримінальному кодексі і в Кодексі про кримінальні проступки, що дещо б суперечило самій концепції кодифікації та уніфікації норм. Саме другим шляхом і пішли автори законопроекту №2897.

Автори законопроекту пропонують внести зміни в ст. 12 КК України і почати планують з зміни назви «Класифікація злочинів» на «Види злочинів».

Щоб уникнути протиріччя між результатами реформи кримінального права 2011 р., яка стосувалася господарських злочинів, і класичними підходами теорії кримінального права, за якими штраф не може бути еквівалентом позбавлення волі на тривалі терміни і довічного позбавлення волі, законопроект пропонує передбачити виключення із загального правила в ст. 12 КК України.

Наприклад, тяжким злочином буде вважатися не тільки злочин, за який передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі на строк понад 5 років і не більше 10 років, але і злочин у сфері господарської діяльності або професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, за яке передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі від 200 до 1000 штрафних ставок.

Відомо, що КК України ділиться на Загальну і Особливу частини. Законопроект пропонує ще раз поділити, але вже Особливу частину на 2 книги: «Злочини» і «Кримінальні проступки». Книга 2 «Кримінальні проступки» буде вміщати 173 статті. В принципі, ніяких очевидних протиріч пандектним принципом, за яким побудовані практично всі кодекси України, тут немає. Крім того, той же Цивільний кодекс України також структурується на книги, хоча з точки зору юридичної техніки дещо іншим способом.

Дня початку розберемося, що таке кримінальний проступок відповідно до законопроекту. Кримінальний проступок - суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом проступку, за відсутності в цьому діянні ознак злочину, передбаченого Загальною частиною і Книгою 2 даної редакції КК України.

У свою чергу, злочин - суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину, передбаченого Загальною частиною і Книгою 1 можливої редакції КК України. Таким чином, різниця

між проступком і злочином буде полягати в ступені тяжкості кримінального правопорушення та в правових наслідках його здійснення.

Варто зазначити, що велика кількість адміністративних проступків «перекочують» з КпАП та Митного кодексу України в КК України і будуть вважатися кримінальними проступками. Але санкції по ним передбачені більш м'які в порівнянні з тими проступками, які раніше були злочинами. До слова, багато злочинів невеликої тяжкості також можуть «перетворитися» в кримінальні проступки. Наприклад, ст. 125 КК України «Умисне легке тілесне ушкодження» може стати ст. 448 КК України і отримати третю частину.

На прикладі її ч. 1 розглянемо, чи зросло покарання разом з номером статті. Санкція ч. 1 діючої ст. 125 КК України передбачає покарання у вигляді штрафу до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або громадські роботи на строк до 200 годин, або виправних робіт на строк до року. Санкція ч. 1 можливої редакції ст. 448 КК України передбачає покарання у вигляді штрафу в розмірі від 10 до 20 штрафних ставок, або громадських робіт II ступеня, або виправних робіт II ступеня, або службових обмежень II ступеня [24].

II ступінь громадських робіт, згідно із законопроектом, означає термін від 60 до 160 годин. Таким чином, максимально можлива кількість годин менше на 40. А ось II ступінь для виправних робіт, відповідно до законопроекту, означає термін від 3 місяців до 1 року 6 місяців. Таким чином, верхня планка терміну виправних робіт піднялася на півроку [24].

За допомогою нехитрого розрахунку порівняємо штрафи:

В першому випадку. Неоподатковуваний мінімум доходів громадян нині становить 17 грн. Значить, $17 \times 50 = 850$ грн. - максимальний штраф.

У другому випадку, згідно до законопроекту, штрафна ставка при визначенні штрафу як покарання за проступок становитиме $1/30$ розміру мінімальної заробітної плати. Мінімальна зарплата станом на 1 січня

2017 року 3200 грн. Значить, максимальний штраф = $1218/30 \times 20 = 2133$ грн., тобто розмір штрафу зменшено [24].

Хочеться відзначити, що зниження штрафу виглядає досить дивно, адже невеликі штрафи, як відомо, погано виконують профілактичну функцію. Залишається тільки психологічний страх бути притягнутим до кримінальної відповідальності.

Таким чином, відповідно до проекту, покарання за кримінальні проступки, які раніше були злочинами, встановлені приблизно такі ж, як зараз.

Останньою складовою книги 2 КК України буде 62 нових кваліфікованих складів проступків - наприклад, ст. 450 «Участь у бійці». Але особливо дивує перейменування в кримінальний проступок злочину «Примушування до вступу в статевий зв'язок» [24].

Варто нагадати, що в КПК України уже передбачено інститут кримінальних проступків, в тому числі прописаний «полегшений» порядок розслідування. Після прийняття КПК України в 2012 р. з боку вчених в галузі кримінального права посипався цілий шквал критики. На їхню думку, процесуальні норми не можуть задавати напрямок розвитку матеріального права. Дещо спрощуючи проблему, можна сказати, що пріоритет має КК України, який відповідає на питання «Що?», а КПК України відповідає лише на питання «Як?»

Відповідно до ст. 215 КК України, досудове розслідування кримінальних проступків здійснюється у формі дізнання, а не досудового слідства. Згідно ст. 219 КК України, терміни досудового розслідування досить стислі - місяць з дня повідомлення особи про підозру у вчиненні кримінального проступку на противагу 2 місяць строку розслідування злочинів [7].

Відповідно до ст. 299 КК України, під час досудового розслідування кримінальних проступків не допускається застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою.

Під табу також проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 300 КК України) [7]. Більш того, можливий спрощений порядок судового розгляду в разі, коли підозрюваний беззаперечно визнав свою вину, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, не заперечують проти такого розгляду. Як висновок, кримінальна процедура, передбачена для кримінальних проступків, значно більш лояльна.

Головною новелою в цьому аспекті є диференціація покарань за проступки і злочини. Так, передбачені різні розміри штрафів, терміни і види громадських та виправних робіт, службових обмежень, арешту.

У Концепції реформування кримінальної юстиції пропонувалося за вчинення кримінальних проступків призначати судом кримінальні стягнення, а не покарання [20].

Певна логіка в цьому є, оскільки двом формам кримінальних правопорушень відповідали б і дві форми кримінальної відповідальності. Однак цього в законопроекті №2897 немає [24].

Законопроект також пропонує вилучити із санкцій всіх статей (частин статей) Особливої частини КК конкретні строки (в роках, місяцях, днях або годинах) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт, службових обмежень, арешту та направлення до дисциплінарного батальйону і визначити їх в цілому в Загальній частині Кодексу. Наприклад, відповідно до ст. 56 можливої редакції КК України, громадські роботи встановлюються судом у випадках, передбачених КК України, на термін від 20 до 200 годин за проступки і від 200 до 240 годин за злочини. У разі їх призначення за проступки громадські роботи мають такі ступені:

I ступінь - від 20 до 60 годин;

II ступінь - від 60 до 160 годин;

III ступінь - від 160 до 200 годин [24].

Також не можна промовчати про посилення покарань у вигляді позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт і арешту. Наприклад, відповідно до чинного законодавства, покарання у вигляді виправних робіт встановлюється на строк від 6 місяців до 2 років, а в разі прийняття законопроекту - від 2 місяців до 2 років за проступки і від 2 до 3 років за злочини [24].

Варто зазначити, що законопроект передбачив можливість замість засудження особи за ухилення від виконання покарання у виді громадських робіт, виправних робіт, службових обмежень замінити їх іншими, кілька суворішими покараннями.

Нагадаємо, згідно зі ст. 58 КК України, службове обмеження для військовослужбовців - вид покарання, який застосовується виключно до засуджених військовослужбовців (виняток: військовослужбовці строкової служби). Відповідно до ст. 52 КК України, такий вид покарання відноситься до основних.

Службове обмеження для військовослужбовців може бути призначене на строк від 6 місяців до 2 років у випадках, передбачених КК України, а також у випадках, коли суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, вважає за можливе замість обмеження або позбавлення волі на строк не більше 2 років призначити службове обмеження на той самий строк [24].

Службове обмеження є стягнення частини суми грошового утримання засудженого в дохід держави. Розмір стягнення встановлюється вироком в межах від 10% до 20%. Крім того, під час відбування цього покарання засуджений не може бути підвищений на посаді, військовому званні, а строк покарання не зараховується йому в строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання [24].

Законопроект, перш за все, пропонує змінити назву покарання «службові обмеження для військовослужбовців» на «службові обмеження». Це дозволить поширити такий вид покарання на інших осіб, які мають

спеціальні звання і правовий статус, наприклад, держслужбовців (виняток - судді) та посадових осіб місцевого самоврядування.

Саме покарання практично не зміниться - як і для військовослужбовців, воно буде відбуватися за місцем служби засудженого і становити собою стягнення частини суми заробітку або грошового утримання в дохід держави.

Всіх засуджених до службових обмежень також стосуватиметься обмеження в підвищенні на посаді, у військовому чи спеціальному званні (ранзі, чині). І термін покарання також не буде зараховуватися в строк вислуги років. А ось матеріальний підхід знову зміниться: розмір утримання буде варіюватися в межах від 10% до 20% за проступки і від 20% до 30% за злочини [24].

Варто зазначити, що така зміна є справедливою, адже «невійськовим» службовцям при відсутності можливості призначити виправні роботи і службові обмеження суди змушені призначати більш суворі покарання [24].

Законопроект пропонує 5 різних розмірів штрафу в залежності від виду кримінального злочину:

- ✓ від 20 до 50 штрафних ставок - у разі засудження за злочин невеликої тяжкості;
- ✓ від 50 до 200 штрафних ставок - за злочин середньої тяжкості;
- ✓ від 200 до 1000 штрафних ставок - за тяжкий злочин;
- ✓ від 1000 до 2000 штрафних ставок - за особливо тяжкий злочин.

Розміри штрафу, який призначений в якості додаткового покарання за злочин, законопроект запропонував наступні:

- ✓ від 20 до 50 штрафних ставок - у разі засудження за злочини невеликої та середньої тяжкості;
- ✓ від 50 до 200 штрафних ставок - за тяжкі та особливо тяжкі злочини [24].

Що стосується кримінальних проступків, законопроект передбачив наступну градацію штрафів:

- ✓ від 5 до 10 штрафних ставок призначається за кримінальні проступки, які раніше діючим законодавством визнавалися адміністративними проступками;
- ✓ від 10 до 20 штрафних ставок - за кримінальні проступки, які раніше визнавалися злочинами;
- ✓ від 15 до 20 штрафних ставок - за кримінальні проступки, вчинені при обтяжуючих обставинах [24].

У разі прийняття законопроекту штраф як покарання за тяжкий та особливо тяжкий злочин буде обчислюватися, виходячи з середньомісячного доходу засудженого. Так, для особи, середньомісячний сукупний дохід сім'ї якого не перевищує прожиткового мінімуму, штрафна ставка становитиме 1/30 розміру мінімальної зарплати, а для всіх інших осіб - 1/30 розміру середньомісячного доходу, але не більше 3 розмірів мінімальної зарплати. Розмір штрафної ставки при визначенні штрафу як покарання за проступок, злочин невеликої та середньої тяжкості становитиме 1/30 розміру мінімальної заробітної плати.

Пропонується навіть розстрочка: відповідно до законопроекту, суд, з огляду на рівень життя засудженого, може призначити штраф як основне покарання з розстрочкою виплати певними частинами на строк до 3 років. При цьому, на манер діяльності банківської системи, пропонується «санкція» за несплату штрафу - заміна несплаченої суми штрафу іншим покаранням (як правило, не пов'язаних з позбавленням волі) у випадках відсутності підстав для розстрочки виплати штрафу або коли засуджений протягом 3 місяців поспіль не виконував основне покарання у виді штрафу з розстрочкою його виплати.

В цьому питанні варто відзначити два аспекти.

По-перше, суд у вирокі про застосування штрафу повинен заздалегідь визначити вид і розмір покарання, яке буде застосовано до засудженого в разі несплати штрафу.

По-друге, якщо недобросовісний платник штрафу «одумається» і заплатить «по рахунках», він буде негайно звільнений від «альтернативного» покарання.

Законопроект обіцяє вилучити 76 статей і 48 частин статей з діючої Особливої частини КК України, а також пропонує обмежити призначення покарання у вигляді позбавлення волі та накладення арешту. Так, особі, вперше засудженій за злочин невеликої тяжкості, позбавлення волі може бути призначено лише у випадках, коли злочин носив насильницький характер, або вчинений з корисливих чи хуліганських мотивів, або за наявності обтяжуючих обставин. А арешт не може бути застосований до осіб віком до 16 років, вагітним жінкам та особам, що мають на своєму утриманні дитину у віці до 14 років або дитину-інваліда.

Небажано також застосовувати арешт до працівників з тривалим безперервним стажем роботи на підприємстві, в установі, організації. До особи, засудженої за проступок або вперше засудженій за злочин невеликої тяжкості, арешт може бути застосований лише у виняткових випадках, коли кримінальне правопорушення носило насильницький характер, вчинене з корисливих чи хуліганських мотивів або при наявності обтяжуючих обставин.

Однак законопроект пропонує не тільки лояльні зміни. Так, запропоновано обмежити можливості суду застосовувати звільнення від відбування покарання з випробуванням.

По-перше, воно стане можливо тільки при призначенні покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на строк не більше 5 років за необережне або вчинений вперше умисний злочин (за винятком особливо тяжких). Нагадаємо, згідно з чинним законодавством звільнення від відбування покарання з випробуванням можливо при призначенні покарання у вигляді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на строк не більше 5 років.

По-друге, обов'язковою умовою стане визнання вини і згода особи на звільнення від відбування покарання з випробуванням. Також пропонується внести зміни до ст. 76 КК України і таким чином розширити перелік обов'язків, які може покласти суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням.

Пропонується також посилити відповідальність за деякі насильницькі злочини. Наприклад, за умисне тяжке тілесне ушкодження при обтяжуючих обставинах передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на термін від 7 до 12 років (зараз від 7 до 10 років).

Висновки до Розділу 3

1. Логічним, на нашу думку, було б законодавче закріплення визначення кримінального проступку у такому формулюванні: «Кримінальний проступок – це протиправне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на охоронювані законом та підзаконними актами суспільні відносини, що відрізняється невеликою суспільною небезпекою, і за яке передбачене максимальне покарання у вигляді позбавлення волі строком до двох років».

2. Сьогодні більшість науковців, які займаються розробкою проблеми кримінальних проступків, висловлюються за їх виокремлення в рамках чинного КК України у вигляді книги Особливої частини з одночасним закріпленням основних характеристик цієї групи діянь у нормах Загальної частини КК України. Вважаємо це недоцільним, оскільки призведе до невиправданої криміналізації багатьох правопорушень (кримінальних і адміністративних), що негативно відіб'ється на криміногенній ситуації в суспільстві, штучно покращить роботу правоохоронних органів і статистику розкриття злочинних діянь.

3. Вважаємо за доцільне прийняття окремого законодавчого акту про кримінальні проступки. Діяння, які утворюватимуть кримінальні проступки повинні об'єднувати злочини невеликої тяжкості і адміністративні правопорушення, які мають судову юрисдикцію. Якщо їх визнати кримінальними проступками і закріпити в КК України, то буде проведена фактична криміналізація (адже усі діяння, які зосереджені у КК України, належать до кримінально-караних), яка є абсолютно невиправданою і не відповідатиме наряду кримінальної політики, спрямовану на гуманізацію кримінальної репресії, а також на посилення захисту прав та інтересів потерпілих, гарантоване відшкодування завданої злочином шкоди.

4. Створення Кодексу України про кримінальні проступки, тільки за попередніми підрахунками, дозволить виключити значну кількість статей як з КК України, так і з КУпАП, а також слугуватиме подальшій структуризації вітчизняного законодавства шляхом створення проміжної ланки відповідальності між адміністративною та кримінальною.

Прийняття даного кодексу реалізує державну політику в сфері гуманізації кримінальної відповідальності, наслідком якої стане суттєве зменшення кількості судимих осіб і осіб, які позбавлятимуться волі. Він спростить кримінальний процес по багатьом видам правопорушень за рахунок проведення дізнання, а не судового слідства і скоротить строки судового розгляду.

ВИСНОВКИ

1. Запровадження інституту кримінального проступку в Україні зумовлене, адаптацією українського законодавства до європейського та є очевидним напрямком кримінально-правової політики України з огляду на високий рівень злочинності в країні.

2. Поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки має широку розповсюдженість в світі. Наприклад, для більшості європейських країн, таких як Латвія, Литва, Естонія, Албанії, Румунії, Угорщини, Швейцарії, Бельгії, Франції, Голландії, Італії, Австрії, Норвегії, Німеччини, Іспанії, Сан-Марино, тощо.

У більшості європейських країн передбачено два або навіть три види кримінально-караних діянь (злочин-проступок-порушення). Вони давно дійшли до висновку про недостатність у сфері кримінального права лише одного різновиду караних діянь (злочину) за їх небезпекою для суспільства, ступенем покарання та правовими наслідками для покараної особи.

3. Логічним, на нашу думку, було б законодавче закріплення визначення кримінального проступку у такому формулюванні: «Кримінальний проступок – це протиправне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на охоронювані законом та підзаконними актами суспільні відносини, що відрізняється невеликою суспільною небезпекою, і за яке передбачене максимальне покарання у вигляді позбавлення волі строком до двох років».

4. Щодо місця кримінальних проступків у системі нормативно-правових актів у європейських країнах, як і в Україні, також немає єдиної думки. Одні розмістили їх в одному кодифікованому акті – кримінальному кодексі, інші прийняли окремі систематизовані акти (наприклад, Польща – Кодекс про проступки від 1971 року (Kodeks wykroczen), Німеччина – Закон про порушення громадського порядку від 1968 року (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten)).

5. Класифікація злочинів залежно від ступеня їх тяжкості і міри покарання з'явилася ще в дореволюційному кримінальному законодавстві. Заключний дореволюційний кодифікований акт - Кримінальне укладення 1903 року - проводило категоризацію злочинів на три групи, серед яких мала місце й група кримінальних проступків.

6. Радянський законодавець відмовився від теоретичної спадщини дореволюційного кримінального права, в тому числі і від можливості виділення такої групи суспільно небезпечних діянь як кримінальні проступки.

7. Положення Концепції про інститут кримінального проступку не є достатньо розробленими, в тому числі і в плані вивчення як історичного досвіду, так і досвіду кримінальних законодавств іноземних держав, для котрих, на відміну від українського законодавства, та і законодавства інших пострадянських держав, не є характерним інститут адміністративного правопорушення.

8. Задекларований в КПК України кримінальний проступок стикається з нормативним вакуумом в сфері кримінального закону через:

По-перше, тенденцією до майбутньої євроінтеграції України та пов'язаної з цим адаптації національного законодавства. Оскільки дана класифікація кримінальних правопорушень властива більшості європейських країн, то складається враження, що законодавець, бажаючи якнайбільше гармонізувати національне законодавство з європейським, просто наслідує такий приклад, але як саме це зробити чіткого уявлення не має.

По-друге, запровадження інституту кримінального проступку в Україні та окреслення кола цих проступків, дозволить в свою чергу розширити приватноправовий (диспозитивний) потенціал кримінального законодавства шляхом розширення сфери застосування примирення.

9. 10. Сьогодні більшість науковців, які займаються розробкою проблеми кримінальних проступків, висловлюються за їх виокремлення в рамках чинного КК України у вигляді книги Особливої частини з

одночасним закріпленням основних характеристик цієї групи діянь у нормах Загальної частини КК України. Вважаємо це недоцільним, оскільки призведе до невинуватеної криміналізації багатьох правопорушень (кримінальних і адміністративних), що негативно відіб'ється на криміногенній ситуації в суспільстві, штучно покращить роботу правоохоронних органів і статистику розкриття злочинних діянь.

10. Вважаємо за доцільне прийняття окремого законодавчого акту про кримінальні проступки. Діяння, які утворюватимуть кримінальні проступки повинні об'єднувати злочини невеликої тяжкості і адміністративні правопорушення, які мають судову юрисдикцію. Якщо їх визнати кримінальними проступками і закріпити в КК України, то буде проведена фактична криміналізація (адже усі діяння, які зосереджені у КК України, належать до кримінально-караних), яка є абсолютно невинуватеною і не відповідатиме напряму кримінальної політики, спрямовану на гуманізацію кримінальної репресії, а також на посилення захисту прав та інтересів потерпілих, гарантоване відшкодування завданої злочином шкоди.

11. Створення Кодексу України про кримінальні проступки, тільки за попередніми підрахунками, дозволить виключити значну кількість статей як з КК України, так і з КУпАП, а також слугуватиме подальшій структуризації вітчизняного законодавства шляхом створення проміжної ланки відповідальності між адміністративною та кримінальною.

Прийняття даного кодексу реалізує державну політику в сфері гуманізації кримінальної відповідальності, наслідком якої стане суттєве зменшення кількості судимих осіб і осіб, які позбавлятимуться волі. Він спростить кримінальний процес по багатьом видам правопорушень за рахунок проведення дізнання, а не судового слідства і скоротить строки судового розгляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно – правові акти

1. Загальна Декларація прав людини ООН від 10.12.1948 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Права человека при отправлении правосудия : Резолюция 2858 (XXVI) Генеральной Ассамблеи ООН от 20.12.1971 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_838.
3. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.1985 р., 13.12.1985 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_201.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (редакція від 30.09.2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (редакція від 05.01.2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. - Ст. 131.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (редакція від 05.01.2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 9-10, № 11-12, № 13. - Ст. 88.
9. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV (редакція від 05.01.2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 3-4. - Ст. 21.
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (редакція від

02.11.2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №№ 40-44. - Ст. 356.

11. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (редакція від 19.10.2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 40-41, 42. - Ст. 492.

12. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (редакція від 05.01.2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 35-36. - № 37. - Ст. 446.

13. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X (редакція від 05.01.2017 р.) // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. - додаток до № 51. - Ст. 1122.

14. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. (редакція від 05.01.2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. - № 31. - Ст. 545.

15. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII (редакція від 05.01.2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 22. - Ст. 303.

16. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30.06.1993 р. № 3352-XII (редакція від 01.03.2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 35. - Ст. 360.

17. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 р. № 264/94-ВР (в редакції від 28.12.2015 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 52. - Ст. 455.

18. Про виконавче провадження : Закон України від 01.12.1994 р. (редакція від 05.01.2017 р.) № 264/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 52. - Ст. 455.

19. Про незалежність судової влади : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 13 червня 2007 р. № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07>

20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.01.2008 р. «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» : Указ Президента України № 311/2008 від 08.04.2008 р. // Відомості Верховної Ради . – 2008.

21. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42706.

22. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42733.

23. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48706

24. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України». [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50664.

Література

25. Азаров Д. С. Упровадження категорії кримінального проступку : окремі концептуальні проблеми / Д. С. Азаров // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – С. 129-133.

26. Березовська Н. Л. Перспективи введення кримінальних проступків у кримінальне законодавство України / Н. Л. Березовська // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 565-567.

27. Березовська Н. Л. Призначення покарання з урахуванням неповноліття особи / Н. Л. Березовська // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 591-599.

28. Брынзанская О. Введение института уголовного проступка в уголовное законодательство Украины / О. Брынзанская // Закон и жизнь. – 2013. - № 8/2. – С. 92-96.

29. Бурдега Р.В. Доцільність запровадження інституту кримінальних проступків в Кодексі України про кримінальні проступки / Р. В. Бурдега // Матеріали інтернет–конференції: «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С. 155-158.

30. Бухтиярова Е С. Аксиологические основы преступления : неотеологический взгляд / Е. С. Бухтиярова // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 581-583.

31. Галушко Б. С. Визначення поняття злочину та кримінального проступку в контексті діючого Кримінального кодексу України / Б. С. Галушко // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 583-586.

32. Грудковська А.М. Кримінальний проступок: Криміналізація чи декриміналізація? / А. М. Грудковська // Матеріали інтернет–конференції: «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-

Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С. 160 – 163.

33. Дмитрук М. М. Аналіз проекту Закону України № 4712 від 16.04.2014 (в контексті запровадження кримінального проступку) / М. М. Дмитрук // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 567-569.

34. Дмитрук М. М. Кримінальний проступок:аналіз деяких законодавчих ініціатив / М. М. Дмитрук // Вісник Асоціації кримінального права України, 2015, №2(5). – С. 89-96.

35. Ігнатенко М. П. До питання віднесення злочинів із подвійною формою вини до кримінальних проступків / М. П. Ігнатенко// Матеріали інтернет – конференції «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, - проф. Л.В. Багрій – Шахматова(Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С. 186 – 189.

36. Ковтун І. В. Проблеми запровадження у законодавство України інституту кримінального проступку / І. В. Ковтун // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2014. – № 2 – С. 230-240.

37. Козаченко О. В. Культуро-антропологічний вимір системи заходів кримінально-правового характеру / О. В. Козаченко // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 586-591.

38. Кравець Л. К. До питання про критерії розмежування кримінальних проступків та злочинів за проектами законів щодо внесення змін до чинного кримінального законодавства / Л. К. Кравець // Матеріали інтернет–конференції : «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-

Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). - С. 142-146

39. Кравець Л. К. Проблемні питання визначення кримінального проступку за проектами законів щодо внесення змін до кримінального законодавства / Л. К. Кравець // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 576-579.

40. Крайник Г. С. Щодо недоцільності введення інституту кримінальних проступків до кримінального кодексу України / Г. С. Крайник // Правова доктрина – основа формування правової системи держави : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України», Харків, 20–21 листоп. 2013 р. / Нац. акад. прав. наук України. – Харків, 2013. - С. 735-737.

41. Кукурудза Б. С. Диференціація кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення / Б. С. Кукурудза // Матеріали інтернет-конференції : «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса).- С.190 –194.

42. Лопуга О. В. Критерії розмежування кримінальних проступків та злочинів / О. В. Лопуга // Матеріали інтернет-конференції : «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С.160 - 167.

43. Макаренко А. С. Диференціація кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень / А. С. Макаренко // Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант.

складу / відп. за вип. В. М. Дрьомін; НУ ОЮА, Півд. регіон. центр НАПрН України. – Одеса: Фенікс, 2014. – Т. 1. – С. 569-571.

44. Макаренко А. С. Види пеналізації злочинів залежно від суб'єкта її здійснення / А. С. Макаренко // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 599- 606.

45. Макаренко А. С. Диференціація кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень / А. С. Макаренко // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 569-572.

46. Макаренко А. С. Співвідношення формальних та дискреційних засад на різних рівнях пеналізації злочинних діянь / А. С. Макаренко // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» : збірник наукових праць. Том XVII / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. М. В. Афанасьєва. – Одеса : Юридична література, 2015. - С. 401-429.

47. Макаренко А. С. Теоритичні основи легалізації кримінальних проступків / А. С. Макаренко // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2014.- № 2 (3). – С. 75-87.

48. Макаренко А. С. Щодо правової природи кримінального проступку [Електронний ресурс] / А. С. Макаренко // – Режим доступу: <http://law-dep.pu.if.ua/conference2014/articles/makarenko.pdf>

49. Маломуж С. І. Поняття «малозначність діяння»: деякі теоретичні проблеми / С. І. Маломуж // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 579-581.

50. Марчук А. І. Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства в контексті адаптації правового статусу засудженого до європейських

стандартів / А. І. Марчук // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 627-634.

51. Мирошниченко Н. М. Підстави застосування примусових заходів виховного характеру за кримінальні проступки / Н. М. Мирошниченко // Матеріали інтернет-конференції: «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С. 149-153.

52. Мирошниченко Н. М. Вікова осудність як різновид осудності у концепції «кримінальні проступки» / Н. М. Мирошниченко // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 574-576.

53. Мірошниченко Н. М. Щодо визначення «кримінальне правопорушення» / Н. М. Мірошниченко // Право і суспільство. - 2015.- Частина 2. - № 6. - С. 153-157.

54. Мудрак Р. М. Інститут кримінальних проступків в контексті інтеграції національного законодавства до європейських стандартів / Р. М. Мудрак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія «Юриспруденція». – 2013. – № 6-3. – Т. 2. – С. 91-94.

55. Наукове та законодавче забезпечення реалізації концепції кримінальних проступків: [монографія]; [за заг. редакц. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова]; НУ ОЮА.- Одеса: Юридична література. – 176 с.

56. Песцов Р. Г. Запровадження кримінальних проступків у кримінальному законодавстві України [Електронний ресурс] / Р. Г. Песцов // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і

право. - 2014. - Вип. 26. - С. 198-203. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2014_26_33

57. Підгородинська А. В. Сутність та правова природа визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі / А. В. Підгородинська // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 681-698.

58. Піддубецький І. Проблеми впровадження інституту кримінального проступку у законодавстві України / І. Піддубецький // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер. : Юриспруденція. – 2014. – С. 345- 348.

59. Політова А. С. Кримінальний проступок як новела реформування кримінальної юстиції/ А. С. Політова // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2013. - № 4. – С. 71-77.

60. Поліщук О. М. Інтродукція інституту кримінального проступку як реалія розвитку кримінального законодавства / О. М. Поліщук // Матеріали інтернет–конференції : «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С. 146-149.

61. Поліщук О. М. Кримінальні проступки та злочини у фокусі інституту примирення / О. М. Поліщук // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Правове життя сучасної України», присвяченої ювілею академіка С. В. Ківалова (16-17 травня 2014 р., м. Одеса). - Том 1. – С. 572-574.

62. Присяжнюк В. В Кримінальний проступок: практика закордонного регулювання та перспективи втілення у національному законодавстві / В. В Присяжнюк // Матеріали інтернет–конференції : «Відповідальність за

кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С. 170 -173.

63. Рогова Е. В. Уголовный проступок в истории отечественного законодательства / Е. В. Рогова // Вестник Восточно-Сибирского института МВД России. – 2011. - № 2011. - № 3. – С. 35.

64. Скок О. С. Виділення інституту кримінального проступку в сучасній класифікації злочинних діянь / О. С. Скок // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. 2013. – Т. 2. – Вип. 6. – С. 104-106.

65. Табак В.С.Кримінальний проступок: правова природа та проблеми введення / В. С. Табак // Матеріали інтернет–конференції : «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). – С. 170 -178.

66. Удовицький Є. М. Позитивні та негативні аспекти запровадження кримінальних проступків / Є. М. Удовицький // Матеріали інтернет–конференції : «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі», присвяченої пам'яті українського криміналіста, проф. Л. В. Багрій-Шахматова (Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія» 27 грудня 2013 р., м. Одеса). –С. 180 - 186.

67. Хавронюк М. До питання про кримінальний проступок в контексті спеціалізації органів досудового розслідування / М. Хавронюк // Право України. -2010. – № 9. – С. 120-131.

68. Шарма О. М. Кримінальний проступок : історія і сучасність / О. М. Шарма // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 356-364.

ДОДАТКИ

Додаток А

Проект Закону України

«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків»

Верховна Рада України постановляє:

І. Внести до Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року, № 2341-III (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131) такі зміни:

1) у статті 1:

у частині першій слово «злочинних» замінити словами «кримінально-протиправних», слово «злочинам» замінити словами «кримінальним правопорушенням»;

у частині другій слово «злочинами» замінити словами «кримінальними правопорушеннями»;

2) у частині першій і другій статті 2, частині третій статті 4, частині четвертій статті 6, частині першій статті 11, частині другій статті 17, назві Розділу IV Загальної Частини, назві та частині першій і другій статті 18, частині першій статті 19, частині першій статті 20, частині першій статті 22, частині першій статті 26, частині першій, другій, четвертій, шостій та сьомій статті 27, назві і частині другій статті 28, частині третій і четвертій статті 29, частині другій статті 32, частині першій статті 45, частині першій і другій статті 49, частині першій статті 50, частині другій статті 53, частині другій статті 55, пункті 3 частини першої статті 65, пунктах 1, 2-1-9 частини першої і частині третій статті 66, пунктах 1-9, 11-13 частини першої, частині другій та четвертій статті 67, частині другій статті 68, частині першій статті 69, частині другій статті 75, частині першій статті 78, частині четвертій статті 81, частині другій статті 84, частині другій статті 99, частині п'ятій статті 107, частині першій статті 222 слово «злочину» замінити словами «кримінального правопорушення»;

3) у частині третій статті 2 слова «той самий злочин» замінити словами «те саме кримінальне правопорушення»;

4) у частині третій статті 3, частині другій статті 4 слово «Злочинність» замінити словами «Кримінальна протиправність»;

5) у частині першій, другій, четвертій статті 5, назві Розділу VIII Загальної Частини слово «злочинність» замінити словами «кримінальну протиправність»;

6) у назві статті 6, частині третій статті 28, назві, частині першій і третій статті 32, назві, частині першій і другій статті 33, частині другій статті 50, частині другій, четвертій статті 65, назві, частинах першій-четвертій статті 70, частині п'ятій статті 71, частині першій, третій статті 72, частині другій статті 323 слово «злочинів» замінити словами «кримінальних правопорушень»;

7) у частині першій статті 6, назві статті 21, частині першій статті 33, частині третій статті 70, частині п'ятій статті 71, пункті 2 частини першої статті 93, частині першій статті 96 слово «злочини» замінити словами «кримінальні правопорушення»;

8) у частині другій, третій статті 6, назві Розділу III Загальної Частини, частині першій, другій і третій статті 28 слово «Злочин» замінити словами «Кримінальне правопорушення»;

9) у частині першій статті 9, частині другій статті 29, назві статті 68 слова «злочин, вчинений» замінити словами «кримінальне правопорушення, вчинене»;

10) у частині першій статті 9, частині першій, другій статті 18, частині третій статті 19, частині першій статті 21, частині першій статті 29, назві, частині першій, другій статті 38, частині першій статті 44, частині другій статті 47, частині другій статті 49, частині другій статті 65, частині другій статті 86, пункті 3 частини першої статті 93, частині третій статті 97, частині першій статті 106 слово «злочин» замінити словами «кримінальне правопорушення»;

11) у частині першій, другій статті 11 слово «Злочином» замінити словами «Кримінальним правопорушенням»;

12) у частині другій статті 11, частині першій, другій статті 13, частині першій статті 39, частині першій статті 40, частині першій статті 42, частині першій статті 43 слово «злочином» замінити словами «кримінальним правопорушенням»;

13) доповнити статтями 11-1, 11-2 такого змісту:

«Стаття 11-1. Види кримінального правопорушення

Залежно від ступеню тяжкості кримінальні правопорушення поділяються на злочини та кримінальні проступки.

Стаття 11-2. Кримінальний проступок

Кримінальним проступком є діяння, за яке передбачене покарання у виді громадських робіт, або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

14) у статті 13:

а) назву викласти в такій редакції:

«Стаття 13. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення»;

б) доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Незакінчений кримінальний проступок (готування до кримінального проступку та замах на кримінальний проступок) не тягне за собою кримінальної відповідальності.»;

15) у назві Розділу VI Загальної Частини, частині першій статті 26, частині четвертій статті 29, частині четвертій статті 70 слово «злочині» замінити словами «кримінальному правопорушенні»;

16) частину першу статті 27 викласти в такій редакції:

« 1. Співучасниками кримінального правопорушення, поряд із виконавцем, є організатор і підбурювач. Співучасником злочину також є пособник»;

17) в частині другій статті 27, частині третій статті 263 слова «злочин, передбачений» замінити на слова «кримінальне правопорушення, передбачене»;

18) у статті 27:

у частині третій слова «злочину (злочинів)» замінити словами «кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень)»;

у частині шостій слова «злочинним шляхом» замінити словами «внаслідок кримінального правопорушення»;

у частині сьомій слова «відомий підготовлюваний або вчинюваний злочин» замінити словами «підготовлюване або вчинюване кримінальне правопорушення»;

19) у частині шостій статті 27, частині другій статті 38 слово «злочинця» замінити словами «особи, яка вчинила кримінальне правопорушення»;

20) у частині першій статті 28, частині першій статті 29, частині другій статті 47 слово «вчинений» замінити словом «вчинене»;

21) назву Розділу VII Загальної Частини після слова «сукупність» доповнити словами «кримінальних правопорушень»;

22) у статті 32:

а) у частині другій слово «злочинним» замінити словом «кримінально-протиправним»;

б) у частині четвертій:

після слів «встановленими законом,» доповнити словами «або якщо пройшло більше двох років з моменту вчинення кримінального проступку,»;

слово «цей» вилучити;

23) у частині четвертій статті 32, пункті 1 частини першої, частині другій-четвертій статті 65, частині шостій статті 82 слова «вчинений злочин» замінити словами «вчинене кримінальне правопорушення»;

24) у статті 35:

а) назву після слова «сукупності» доповнити словами «кримінальних правопорушень»;

б) у частині першій:

після слова «сукупність» доповнити словами «кримінальних правопорушень»;

слова «кваліфікації злочинів» замінити словами «кваліфікації кримінальних правопорушень»;

25) у частині першій статті 38 слово «злочинними» замінити словом «кримінально-протиправними»;

26) частину першу статті 45, частину першу статті 46, частину першу статті 47, частину першу статті 48 після слів «вперше вчинила» доповнити словами «кримінальний проступок»;

27) пункт 1 частини першої статті 49 після слова «вчинення» доповнити словами «кримінального проступку або»;

28) у статті 51:

а) доповнити цифрою «1.» перед словом «До»;

б) доповнити частиною другою такого змісту:

«2. До осіб, визнаних винними у вчиненні кримінального проступку, судом можуть бути застосовані такі види покарань:

1) штраф;

2) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

3) громадські роботи.»;

29) у статті 52:

назву після слова «покарання» доповнити словами «за вчинення злочинів»;

частину першу, другу після слова «покараннями» доповнити словами «за вчинення злочинів»;

30) доповнити статтею 52-1 такого змісту:

«Стаття 52-1. Основні та додаткові покарання за вчинення кримінальних проступків

1. Основним покаранням за вчинення кримінальних проступків є штраф.

2. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські роботи можуть застосовуватися як основні, так і як додаткові покарання.»;

31) у статті 53:

у частині другій слово «тридцяти» замінити словом «десяти»;

частину третю після слова «покарання» доповнити словами «за вчинення злочину»;

перший абзац частини п'ятої після слова «несплати штрафу» доповнити словами «як покарання за вчинення злочину»;

доповнити частиною шостою такого змісту:

«6. У разі неможливості сплати штрафу як покарання за вчинення кримінального проступку, суд може замінити несплачену суму штрафу покаранням у виді громадських робіт із розрахунку: десять годин громадських робіт за один встановлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян.»;

32) у статті 55:

у частині першій слово «двох» замінити словом «одного»;

частину третю після слів «як додаткового покарання» доповнити словами «за вчинення злочину»;

33) у частині другій статті 56 слово «шістдесяти» замінити словом «десяти»;

34) у частині першій статті 69 слова «цей злочин» замінити словами «це кримінальне правопорушення»;

35) у частині першій статті 70 слова «кожний злочин» замінити словами «кожне кримінальне правопорушення»;

36) у частині першій, четвертій статті 71, частині шостій статті 79, частині шостій статті 82, частині шостій статті 83 слова «новий злочин» замінити словами «нове кримінальне правопорушення»;

37) частину другу статті 78 після слів «потягли за собою» доповнити словами «покарання або»;

38) у статті 88:

частину першу після слова «вироком» доповнити словами «щодо злочину»;

після частини першої доповнити частиною 1-1 такого змісту:

«1-1. Набрання законної сили обвинувальним вироком щодо кримінального проступку не тягне за собою визнання засудженої особи такою, що має судимість.»;

39) пункт 3, 5 частини першої статті 89 після слова «засуджені» доповнити словами «за вчинення злочину»;

40) частину першу статті 90 після слова «покарання» доповнити словами «за вчинення злочину»;

41) частину першу статті 97 після слів «вперше вчинив» доповнити словами «кримінальний проступок»;

42) у статті 98:

частину другу після слова «неповнолітніх,» доповнити словами «визнаних винними у вчиненні злочину,»;

доповнити частинами третьою і четвертою такого змісту:

«3. До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні кримінального проступку, судом може бути застосоване основне покарання у виді штрафу.

4. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські роботи можуть застосовуватися до неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні кримінального проступку, як основні, так і як додаткові покарання.»;

43) у частині першій статті 100 слово «тридцяти» замінити словом «десяти»;

44) у пункті 1 частини другої статті 106 після слова «вчинення» доповнити словами «кримінального проступку або»;

45) у назвах Розділів V, VII-IX, XI-XVIII Особливої частини слово «Злочини» замінити словами «Кримінальні правопорушення»;

46) в абзаці другому частини першої статті 164, абзаці другому частини першої статті 165 слова «або виправними роботами на строк до одного року, або обмеженням волі на строк до двох років» вилучити;

47) у частині другій статті 164, частині другій статті 165, частині другій статті 213 слова «судимою за злочин» замінити словами «засудженою за кримінальний проступок»;

48) доповнити статтею 165-1 такого змісту:

«Стаття 165-1. Вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису

1. Вчинення насильства в сім'ї, тобто умисне вчинення будь-яких дій фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування фізичного насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бити чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання захисного припису особою, стосовно якої він винесений, не проходження колекційної програми особою, яка вчинила насильство в сім'ї, -

караються штрафом від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від тридцяти до сорока годин.

2. Те саме діяння, вчинене особою, раніше засудженою за кримінальний проступок, передбачений цією статтею, -

карається штрафом від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від сорока до шістдесяти годин.»;

49) в абзаці другому частини першої статті 168, абзаці другому частини першої статті 169 слова «виправними роботами на строк до двох років» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до двохсот сорока годин»;

50) в абзаці другому частини першої статті 172 слова «, або виправними роботами на строк до двох років» вилучити;

51) у статті 176:

а) доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, а так само незаконне відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації, або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, -

караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста до двохсот сорока годин, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для їх виготовлення.»

б) частину першу викласти в такій редакції:

«1. Ті самі дії, якщо вони завдали матеріальної шкоди у значному розмірі, - »,

в) доповнити частину третю після слова «частинами» позначенням «1а»;

52) доповнити статтю 182 частиною третьою такого змісту:

«3. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення особі про її права у зв'язку із включенням її персональних даних до бази персональних даних, мету збору цих даних та осіб, яким ці дані передаються, -

карається штрафом від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»

53) у статті 184:

в абзаці другому частини першої слова «арештом на строк до шести місяців» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин»;

в абзаці другому частини другої слова «виправними роботами на строк до двох років» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до двохсот сорока годин»;

54) доповнити статтю 192-1 такого змісту:

«Стаття 192-1. Дрібна крадіжка, привласнення чи розтрата чужого майна

Дрібна крадіжка, шахрайство, привласнення чи розтрата чужого майна, шахрайство щодо чужого майна або права на майно, якщо вартість предмета кримінального проступку не перевищує трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, та не поєднується з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище, транспортний засіб, -

карається штрафом від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами від тридцяти до шістдесяти годин.»;

55) в абзаці другому частини першої статті 193 слова «, або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців» вилучити;

56) доповнити статтю 200-1 такого змісту:

«Стаття 200-1. Порушення правил митного контролю

1. Порушення встановленого законом порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю, тобто наявність під час проведення митного контролю в особи, яка формою проходження митного контролю обрала проходження через таку зону (коридор), товарів, заборонених або обмежених до переміщення через митний кордон України, або товарів у кількості, що перевищує неоподатковувану норму переміщення через митний кордон України, -

караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або конфіскацією цих товарів.

2. Недекларування товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, тобто незаявлення за встановленою законом формою точних відомостей (наявність, найменування або назва, кількість тощо) про товари, транспортні засоби, які підлягають обов'язковому декларуванню у разі переміщення через митний кордон України, —

караються штрафом п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або конфіскацією цих товарів.

3. Пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання,-

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих товарів.

4. Ввезення на митну територію України або вивезення за її межі з комерційною метою товарів з порушенням охоронюваних законом прав інтелектуальної власності —

карається штрафом від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією товарів, що переміщуються з порушенням права інтелектуальної власності.

5. Невивезення за митний кордон України товарів, які були тимчасово ввезені на митну територію України під зобов'язання про зворотне вивезення, або неввезення на митну територію України товарів, які були тимчасово вивезені за митний кордон України під зобов'язання про зворотне ввезення, у строк, зазначений у зобов'язанні про зворотне вивезення (зворотне ввезення) таких товарів, —

карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або конфіскацією цих товарів.

6. Невивезення за митний кордон України товарів, транспортних засобів, ввезених з метою транзиту через територію України, в строки, встановлені митним органом, —

карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або конфіскацією цих товарів, транспортних засобів.

7. Ухилення від встановленого Кабінетом Міністрів України маршруту переміщення товарів територією України -

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або конфіскацією цих товарів.

8. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України поза митним контролем, тобто поза місцем розташування митного органу або поза часом здійснення митного оформлення, або з використанням незаконного звільнення від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами митного органу, -

карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та конфіскацією товарів, а також конфіскацією транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів-безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

9. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, тобто з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів або способів, що утруднюють виявлення таких товарів, або шляхом надання одним товарам вигляду інших, або з поданням митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або таких, що містять неправдиві дані, -

карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та конфіскацією товарів, а також конфіскацією товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками) та транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів через митний кордон України.

10. Зберігання, перевезення, придбання чи використання товарів, транспортних засобів, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з прихованням від митного контролю —

карається штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів або конфіскацією цих товарів, транспортних засобів.»;

ах) у частині другій статті 203, частині третій статті 212, частині третій статті 212-1, частині другій статті 225, частині третій статті 296 слово «судимою» замінити словом «засудженою»;

57) у статті 203-1:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Незаконне виробництво, експорт, імпорт, зберігання, реалізація та переміщення дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва, -

карається штрафом від однієї до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією та знищенням дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання чи сировини для їх виробництва.»

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Ті самі дії, якщо вони вчинені у значних розмірах, - »;

у частині другій слова «Ті самі дії» замінити словами «Дії, передбачені частиною 1а або частиною першою цієї статті»;

58) в абзаці частини першої статті 204 слова «обмеженням волі на строк до трьох років» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин»;

59) в абзаці першому частини першої статті 212, абзаці першому частини першої статті 212-1 слова «Умисне ухилення» замінити словом «Ухилення»;

60) доповнити статтею 215-1 такого змісту:

«Стаття 215-1. Підроблення проїзних квитків і знаків поштової оплати

1. Виготовлення з метою збуту, збут або використання завідомо підроблених квитків залізничного, водного, повітряного або автомобільного транспорту та інших проїзних документів і документів на перевезення вантажу, а також знаків поштової оплати, маркованої продукції, міжнародних купонів для відповіді, посвідчень особи для міжнародного поштового обміну та відбитків маркувальних машин -

караються штрафом від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, якщо вони вчинені особою, раніше засудженою за кримінальний проступок, передбачений цією статтею, або які завдали шкоди у великих розмірах, -

караються штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Під великим розміром слід розуміти дії, які завдали шкоди у розмірі, що перевищує п'ятдесят неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

61) у статті 216:

назву після слова «Незаконне» доповнити словом «зберігання»;

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Незаконне зберігання марок акцизного збору –

карається штрафом від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією марок акцизного збору.»;

62) в абзаці другому частини першої статті 221 слова «арештом на строк до трьох місяців» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин»;

63) доповнити статтями 220-1, 221-1 такого змісту:

«Стаття 220-1. Приховування стійкої фінансової неспроможності

Умисне приховування громадянином - засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності своєї стійкої фінансової неспроможності шляхом подання недостовірних відомостей, якщо це завдало великої матеріальної шкоди кредиторів, -

карається штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Велика матеріальна шкода має місце, коли її розмір у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 221-1. Незаконні дії у разі банкрутства

Умисне приховування майна, відомостей про майно, передача майна в інше володіння або його відчуження чи знищення, а також фальсифікація, приховування або знищення документів, які відображають господарську чи фінансову діяльність, якщо ці дії вчинені громадянином - засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності в період провадження у справі про банкрутство і завдали великої матеріальної шкоди,-

карається штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Матеріальна шкода вважається великою, якщо вона у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.»;

64) у статті 223:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Розміщення уповноваженою особою цінних паперів у значних розмірах без реєстрації їх випуску в установленому законом порядку -

карається штрафом від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Ті самі дії, вчинені у значних розмірах, -»;

в абзаці другому частини першої слово «карається» замінити словом «караються»;

65) у статті 223-1:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Внесення уповноваженою особою в документи, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів, завідомо неправдивих відомостей, -

карається штрафом від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Ті самі дії, якщо вони заподіяли значну матеріальну шкоду інвесторові в цінні папери, -»;

в абзаці другому частини першої слово «карається» замінити словом «караються»;

66) у статті 223-2:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Невнесення службовою особою емітента чи професійного учасника фондового ринку змін або внесення завідомо недостовірних змін до системи реєстру власників іменних цінних паперів або до системи депозитарного обліку, -

караються штрафом від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів, яке призвело до втрати системи реєстру (її частини), -»;

67) в абзаці другому частини першої статті 225 слова «або виправними роботами на строк до двох років,» вилучити;

68) в абзаці другому частини першої статті 226 слова «виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до трьох місяців» замінити словами «громадськими роботами на строк від п'ятдесяти до ста годин з конфіскацією фальсифікованих вимірювальних приладів чи інструментів»;

69) доповнити статтею 226-1 такого змісту:

«Стаття 226-1. Фальсифікація засобів вимірювання

1. Виготовлення або перероблення з метою використання чи збуту, а також збут фальсифікованих вимірювальних приладів чи інструментів -

караються штрафом від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією таких вимірювальних приладів чи інструментів.

2. Ті самі дії, вчинені особою, яка була засуджена за цією статтею, -

караються штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією таких вимірювальних приладів чи інструментів.»;

70) у статті 227:

в абзаці першому частини першої слова «якщо такі дії вчинені у великих розмірах» вилучити;

в абзаці другому частини першої слова «виправними роботами на строк до двох років» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин»;

доповнити абзац другий частини першої після слова «років» словами «і конфіскацією недоброякісної або некомплектної продукції та товарів»;

примітку до статті вилучити;

71) у статті 229:

доповнити після частини першої частиною 1а такого змісту:

«1а. Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, або інше умисне порушення права на ці об'єкти, -

караються штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією та знищенням відповідної продукції та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для її виготовлення.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Ті самі дії, якщо вони завдали матеріальної шкоди у значному розмірі, -»;

в абзаці першому частини другої слова «Ті самі дії» замінити словами «Дії, передбачені частиною 1а або частиною першою цієї статті»;

частину третю доповнити після слова «частинами» позначенням «1а.»;

72) у статті 232-1:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації, а так само надання з використанням такої інформації

рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), -

карається штрафом від п'ятисот до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років або без такого.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Те саме діяння, якщо воно призвело до отримання особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами необґрунтованого прибутку в значному розмірі, або уникнення учасником фондового ринку чи третіми особами значних збитків, або якщо це заподіяло значну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, -»;

абзац перший частини третьої викласти в такій редакції:

«3. Дії, передбачені частинами 1а, першою або другою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або якщо такі дії спричинили тяжкі наслідки, -»;

абзац перший частини четвертої викласти в такій редакції:

«4. Дії, передбачені частинами 1а, першою - третьою цієї статті, якщо вони вчинені організованою групою, -»;

73) у статті 232-2:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Ненадання службовою особою емітента інвестору в цінні папери (у тому числі акціонеру) на його письмовий запит інформації про діяльність емітента в межах, передбачених законом, або надання йому недостовірної інформації, -

караються штрафом від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років або без такого.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Ті самі діяння, якщо вони заподіяли інвестору в цінні папери (у тому числі акціонеру) матеріальну шкоду в значному розмірі, -»;

74) в абзаці першому частини другої статті 234 слова «судимою за один із злочинів» замінити словами «засудженою за одне із кримінальних правопорушень»;

75) доповнити статтею 234-1 такого змісту:

«Стаття 234-1. Порухнення порядку випуску і розповсюдження друкованих видань або продукції друкованих засобів масової інформації

1. Порухнення встановленого законом порядку випуску, а так само розповсюдження друкованих видань або продукції друкованих засобів масової інформації, інформаційного

агентства чи телерадіопрограм без установлених вихідних даних або з неповними чи завідомо неправдивими вихідними даними –

караються штрафом від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тиражу продукції друкованого засобу масової інформації або без такої.

2. Ті самі дії, вчинені повторно, -

карається штрафом від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тиражу продукції друкованого засобу масової інформації або без такої.»;

76) в абзаці другому частини першої статті 235 слова «виправними роботами на строк до двох років» замінити словами « громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин»;

77) у статті 239-1:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель, - карається штрафом від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

78) доповнити статтею 249-1 такого змісту:

«Стаття 249-1. Порухення правил поводження з об'єктами тваринного або рослинного світу

1. Порухення встановленого на підставі закону порядку придбання, реалізації, вивезення з України або ввезення на її територію об'єктів тваринного або рослинного світу -

карається штрафом двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів тваринного або рослинного світу або без такої.

2. Ті самі дії, вчинені щодо об'єктів тваринного або рослинного світу, які перебували в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, або занесені до Червоної книги України чи охороняються відповідно до міжнародних договорів України,

—
тягнуть за собою накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів тваринного або рослинного світу або без такої.

3. Порухення встановлених на підставі закону правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах —

карається штрафом від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів тваринного світу або без такої.»;

79) у статті 263:

назву після слів «бойовими припасами» доповнити словами «, спеціальними засобами самооборони»

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Носіння, зберігання, придбання, виготовлення, ремонт, передача чи збут вогнепальної гладкоствольної мисливської, пневматичної зброї, газових пістолетів чи револьверів, бойових припасів до них, спеціальних засобів самооборони без передбаченого законом дозволу –

караються штрафом від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї, бойових припасів або без такої.»,

частину третю після слова «частинами» доповнити позначенням «1а.»;

80) в абзаці другому частини першої статті 285 слова «виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин»;

81) доповнити статтею 286-1 такого змісту:

«Стаття 286-1. Керування транспортними засобами (суднами) особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння

1. Керування транспортним засобом, морським, річковим або малим судном особою, яка перебуває в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, передача керування транспортним засобом, судном особі, яка перебуває у стані такого сп'яніння під впливом лікарських препаратів, а так само відмова особи, які керує транспортним засобом, судном від проходження відповідно до встановленого на підставі закону порядку огляду на стан сп'яніння, —

карається штрафом від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від сорока до п'ятдесяти годин з позбавленням права керування транспортним засобом (судном) на строк від одного до двох років або без такого.

2. Ті самі дії, вчинені повторно, —

караються громадськими роботами на строк від п'ятдесяти до шістдесяти годин з позбавленням права керування транспортним засобом (судном) на строк від двох до трьох років.»;

82) у статті 288:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху, вчинене особою, відповідальною за будівництво, реконструкцію, ремонт чи утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, інших дорожніх споруд, або особою, яка виконує такі роботи, якщо це порушення спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажів чи іншого майна, -

карається штрафом від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від сорока до шістдесяти годин.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Ті самі діяння, якщо вони спричинили потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження, тяжке тілесне ушкодження або смерть, -»;

83) в абзац другому частини першої статті 293 слова «арештом на строк до шести місяців» замінити словами «громадськими роботами на строк від п'ятдесяти до ста годин»;

84) у статті 296:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Дрібне хуліганство, тобто брутальна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок, -

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від сорока до шістдесяти годин.»;

абзац перший частини другої викласти в такій редакції:

«2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені групою осіб, -»;

абзац перший частини третьої після слова «частинами» доповнити позначенням «1а.»;

85) доповнити статтями 296-1 - 296-3 такого змісту:

«Стаття 296-1. Поширення неправдивих чуток

Поширення неправдивих чуток, що можуть викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку, -

карається штрафом від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до шістдесяти годин.

Стаття 296-2. Використання засобів зв'язку з метою порушення громадського порядку

Використання засобів зв'язку з метою порушення громадського порядку або посягання на честь і гідність осіб, —

карається штрафом від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 296-3. Розпивання спиртних напоїв у громадських місцях або поява в громадських місцях у стані алкогольного, чи наркотичного сп'яніння

1. Розпивання пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв на вулицях, у закритих спортивних спорудах, скверах, парках, у всіх видах громадського транспорту та в інших заборонених законом місцях, крім закладів, в яких продаж спиртних напоїв дозволено на підставі закону, або поява в громадських місцях у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, що ображає людську гідність, -

карається штрафом від десяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Ті самі дії, вчинені повторно, -

караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від двадцяти до тридцяти годин.»;

86) у статті 299:

у абзаці другому частини першої слова «арештом на строк до шести місяців» замінити словами «громадськими роботами від п'ятдесяти до ста годин»;

у абзаці другому частини другої слова «обмеження волі на строк до двох років» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до трьохсот годин»;

87) абзац перший частини першої статті 323 після цифр «324, » доповнити цифрами «324-1»;

88) у статті 321-1:

перед частиною першою доповнити частиною 1а такого змісту:

«1а. Умисне виготовлення, придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, вчинені у невеликих розмірах, -

караються штрафом від двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

у частині першій слова «Умисне виготовлення фальсифікованих лікарських засобів, а так само придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, якщо такі дії» замінити словами «Ті самі дії, якщо вони»;

частину третю після слова «частинами» доповнити позначенням «1а»;

доповнити приміткою такого змісту:

«Примітка. Невеликий розмір лікарських засобів визначається центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.»;

89) доповнити статтею 324-1 такого змісту:

«Стаття 324-1. Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння

Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння його батьками, особами, які їх замінюють, або іншими повнолітніми особами — карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

90) статтю 328 перед частиною першою доповнити частиною 1а такого змісту:

«1а. Порушення встановлених на підставі закону норм і вимог технічного захисту інформації, що становить державну таємницю, порядку передачі державної таємниці іншій державі чи міжнародній організації, правил надання грифа секретності матеріальним носіям конфіденційної або іншої інформації, порядку надання допуску до державної таємниці, правил здійснення заходів щодо охорони державної таємниці та контролю за їх виконанням, правил здійснення діяльності, пов'язаної з державною таємницею, за відсутності ознак державної зради або шпигунства –

карається штрафом від десяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

91) доповнити статтею 331-1 такого змісту:

«Стаття 331-1. Незаконне перевезення іноземців та осіб без громадянства територією України

1. Перевезення водіями іноземців та осіб без громадянства на порушення встановлених законом правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні і транзитного проїзду їх через територію України, якщо ці дії безпосередньо не пов'язані із незаконним перетинанням осіб через державний кордон України, -

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Обладнання власниками або водіями транспортних засобів спеціально прихованими або замаскованими місцями, які використовуються для перевезення нелегальних мігрантів, -

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією транспортного засобу чи без такої.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, якщо вони вчинені групою осіб або щодо кількох іноземців та осіб без громадянства, а так само перевезення іноземців та осіб без громадянства в обладнаних власниками транспортних засобів або водіями спеціальних схованках для перевезення людей, -

караються штрафом від ста п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією транспортних засобів чи без такої.»;

92) абзац другий частини першої статті 335 викласти в такій редакції:

«карається штрафом від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста до двохсот сорока годин»;

93) у статті 337:

у абзаці другому частини першої слова «виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців» замінити словами «громадськими роботами на строк від п'ятдесяти до ста годин»;

у абзаці другому частини другої слова «арештом на строк до шести місяців» замінити словами «громадськими роботами від п'ятдесяти до ста годин»;

94) у статті 359:

назву після слова «збут» доповнити словами «зберігання»;

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Незаконне зберігання спеціальних технічних засобів отримання інформації - карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.»;

95) доповнити статтю 362-1 такого змісту:

«Стаття 362-1. Здійснення незаконного доступу до інформації в інформаційних (автоматизованих) системах, незаконне виготовлення чи розповсюдження копій баз даних інформаційних (автоматизованих) систем

1. Здійснення незаконного доступу до інформації, яка зберігається, обробляється чи передається в інформаційних (автоматизованих) системах, -

карається штрафом від десяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією засобів, що використовувалися для незаконного доступу, або без такої.

2. Ті самі дії, вчинені стосовно інформаційних (автоматизованих) систем, призначених для зберігання та обробки інформації з обмеженим доступом, -

карається штрафом від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією програмних або технічних засобів, що використовувалися для незаконного доступу.

3. Незаконне копіювання інформації, яка зберігається в інформаційних (автоматизованих) системах, у паперовій чи електронній формі -

карається штрафом від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовлених копій баз даних.

4. Безоплатне незаконне розповсюдження інформації, яка зберігається в інформаційних (автоматизованих) системах, у паперовій чи електронній формі -

карається штрафом від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно розповсюджених чи призначених для розповсюдження копій баз даних.

5. Незаконний збут інформації, яка зберігається в інформаційних (автоматизованих) системах, у паперовій чи електронній формі -

карається штрафом від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно збутих чи призначених для збуту копій баз даних, а також грошей, отриманих від їх продажу.»;

96) в абзаці другому частини першої статті 363:

слова «обмеженням волі на строк до трьох років» замінити словами «громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин»;

слова «на той самий строк» замінити словами «на строк до трьох років»;

97) доповнити статтями 370-1 - 370-8 такого змісту:

«Стаття 370-1. Порушення обмежень щодо використання службового становища

1. Порушення особою встановлених законом обмежень щодо використання службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з одержанням за це неправомірної вигоди у розмірі, що не перевищує п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб –

карається штрафом від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно одержаної неправомірної вигоди матеріального характеру.

2. Порушення особою встановлених законом вимог щодо використання службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з одержанням за це неправомірної вигоди у розмірі, що не перевищує ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб –

карається штрафом від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно одержаної неправомірної вигоди матеріального характеру.

Примітка. 1. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, визначені у пунктах 1 – 3 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

2. У статтях 370-1 і 370-2 під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову.

Стаття 370-2. Пропозиція або надання неправомірної вигоди

1. Пропозиція або надання службовій особі неправомірної вигоди безпосередньо для такої чи для іншої особи у розмірі, що не перевищує п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, у тому числі за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, –

карається штрафом від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Пропозиція або надання службовій особі неправомірної вигоди безпосередньо такій чи іншій особі у розмірі, що не перевищує ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, у тому числі за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, –

карається штрафом від ста п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Під службовою особою у цій статті слід розуміти особу, визначену у пунктах 1 – 3 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Стаття 370-3. Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності

1. Порушення особою встановлених законом обмежень щодо зайняття підприємницькою чи іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) –

карається штрафом від п'ятдесяти до ста двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом.

2. Порушення особою встановлених законом обмежень щодо входження до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особа здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі, та представляє інтереси держави в раді товариства (спостережній раді), ревізійній комісії господарського товариства), –

карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу від такої діяльності.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пункті 1 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», за винятком депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), членів Вищої ради юстиції (крім тих, які працюють у Вищій раді юстиції на постійній основі), народних засідателів і присяжних.

Стаття 370-4. Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка

1. Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви), –

карається штрафом від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого дарунка (пожертви).

2. Порушення встановленої законом заборони щодо одержання дарунка (пожертви), –

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого дарунка (пожертви).

Примітка. Суб'єктом правопорушення у цій статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпунктах «а», «б» пункту 2 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Стаття 370-5. Порушення вимог фінансового контролю

1. Неподання або несвоєчасне подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, передбаченої Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», –

карається штрафом від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента –

карається штрафом від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Стаття 370-6. Порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів

Неповідомлення особою безпосереднього керівника, у випадках, передбачених законом, про наявність конфлікту інтересів –

карається штрафом від десяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. 1. Суб'єктом правопорушення у цій статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпунктах «а», «б» пункту 2 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

2. У цій статті під конфліктом інтересів слід розуміти суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність яких може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Стаття 370-7. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, що стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, –

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Суб'єктом правопорушення у цій статті є особи, зазначені у пунктах 1 – 3 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Стаття 370-8. Невжиття заходів щодо протидії корупції

Невжиття передбачених законом заходів посадовою чи службовою особою органу державної влади, посадовою особою місцевого самоврядування, юридичної особи, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного правопорушення –

карається штрафом від п'ятдесяти до ста двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

98) доповнити статтями 379-1, 379-2 такого змісту:

«Стаття 379-1. Прояв неповаги до суду

1. Неповага до суду, що виявилася у злісному ухиленні від з'явлення в суд свідка, потерпілого, позивача, відповідача, або в непідкоренні зазначених та інших осіб розпорядженню головуючого, або в порушенні присутніми особами порядку під час судового засідання, а так само вчинення дій, які свідчать про явну зневагу до суду або встановлених у суді правил, -

караються штрафом від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами від десяти до двадцяти годин.

2. Злісне ухилення експерта, перекладача від з'явлення до суду —

караються штрафом від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 379-2. Перешкоджання з'явленню до суду присяжного, народного засідателя

Перешкоджання з'явленню до суду присяжного, народного засідателя для виконання покладених на нього обов'язків —

караються штрафом від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

100) у статті 381:

доповнити перед частиною першою частиною 1а такого змісту:

«1а. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, службовою особою, якою прийнято рішення про ці заходи, особою, яка їх здійснює, або службовою особою, якій ці рішення стали відомі у зв'язку з її службовим становищем, а так само особою, взятою під захист, -

карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

«1. Ті самі дії, якщо вони спричинили шкоду здоров'ю особи, взятої під захист, -»;

101) статтю 382 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«5. Залишення без розгляду окремої ухвали суду або невжиття заходів до усунення зазначених в них порушень закону, а так само несвоєчасна відповідь на окрему ухвалу суду —

караються штрафом від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»;

102) статтю 395 викласти у такій редакції:

«Стаття 395. Порушення правил адміністративного нагляду

Порушення правил адміністративного нагляду особами, щодо яких встановлено такий нагляд, а саме:

1) самовільне залишення особою місця проживання з метою ухилення від адміністративного нагляду;

2) неприбуття без поважних причин у визначений строк до обраного місця проживання особи, щодо якої встановлено адміністративний нагляд;

3) нез'явлення за викликом органу внутрішніх справ у вказаний термін і ненадання усних або письмових пояснень з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду;

4) неповідомлення органу внутрішніх справ про зміну місця роботи чи проживання або про виїзд за межі району (міста) у службових справах;

5) порушення заборони виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу;

6) порушення заборони перебування у визначених місцях району (міста);

7) нереєстрація в органі внутрішніх справ -

караються штрафом від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин.»

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності 1 січня 2013 року, але не раніше набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України і Кодексом України про адміністративні проступки.

2. Зменшити відповідно до частини третьої статті 74 Кримінального кодексу України міри покарання, призначені до набрання чинності цим Законом, якщо вони перевищують санкції, встановлені цим Законом, до максимальних меж покарання, встановлених цим Законом.

3. Питання, передбачені в пункті 2 цього розділу, вирішуються судом за поданням адміністрації місця виконання покарання або прокурора у відкритому судовому засіданні за участю прокурора і представника адміністрації місця виконання покарання у разі, якщо справа розглядається за її поданням. Органи, які виконують вироки судів, зобов'язані надавати судам необхідні матеріали стосовно осіб, які відбувають покарання.

Ухвалу (постанову) суду з цих питань може бути оскаржено засудженим чи його захисником або внесено на неї відповідне подання прокурора в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України.

4. При вирішенні питання про віднесення злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України, які були вчинені до набрання чинності цим Законом, до кримінальних проступків чи злочинів слід керуватися цим Законом, якщо це пом'якшує кримінальну відповідальність осіб, які вчинили їх до набрання чинності цим Законом.

5. Кабінету Міністрів України протягом одного місяця з дня опублікування цього Закону:

1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

2) забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України у відповідність із цим Законом.